

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021-2027“

Keskkonnasõbralikud praktikad ja mahepõllumajandus töögrupi V kohtumise memo

V kohtumine toimus 12. ja 13. mail 2020 Skype MeetNow vahendusel kell 10.00-17.00

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa:

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, KEVILI, Eesti Maaülikool, Eesti Taimekasvatuse Instituut, PRIA, Põllumajandusuuringute Keskus, Eesti Ornitoloogiaühing, Keskkonnaministeerium, Maaelu edendamise Sihtasutus, Aiandusliit, Keskkonnaamet, MTÜ Liivimaa Lihaveis, Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Eesti Keskkonnauhenduste Koda, Tartu Ülikooli esindaja (A. H.), Horizon2020 EFFECT esindaja (J. L.), Maaeluministeerium

Taust

Maaeluministeerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Arengukava koostamist puudutav info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava

Päevakava 12. mai

10.00 – 11.00: Keskkonnasõbralikud ökokavad
11.00 – 12.00: Mahe ökokava
12.00 – 13.00: Mittetootlikud alad
13.00 – 13.45: Lõuna
13.45 – 15.00: Ökosüsteemiteenuste säilitamine põllumaal
15.00 – 16.00: Külvamata laigud (arutasime teiste punktide käigus)
16.00 – 16.30: Tolmeldajate tugiala

Päevakava 13. mai

10.00 – 11.00: KSM põhiskeem
11.00 – 12.00: Mahe üleminek
12.00 – 13.00: Väärtuslike rohumaade säilitamine
13.00 – 13.45: Lõuna
13.45 – 15.00: Karjatatav rohumaad
15.00 – 16.00: Mulla- ja veekaitselised rohumaad

Sissejuhatus

Töögrupi kohtumise viis läbi ÜPP strateegiakava keskkonnasõbralike praktikate ja mahepõllumajanduse töögrupi juht Martti Mandel. Eesmärk on töögrupi liikmetelt saada tagasiside sekkumislehtedele ja leida võimalikud kitsaskohad. Eesmärk oli läbi rääkida võimalike praktikate nimekiri ja töögrupi liikmetelt tagasiside saamine, milliste praktikatega ning kuidas ja mis tingimustel edasi minna.

Keskkonnasõbralike praktikate ja mahepõllumajanduse töögrupi eesmärgiks on tulevaseks programmiperioodiks välja töötada rakendatavad sekkumised ÜPP I samba ökokavadele ning II samba keskkonna- ja kliimameetmele, sh mahepõllumajandusele.

Arutelu tulemused

Tuleb ette võtta eraldi tulemusindikaatorite arutamise päev!

Töögrupi läbiviija Martti Mandel selgitas Skype keskkonnas Skype koosoleku läbiviimise põhimõtteid. Samuti selgitas, et tagasisidena saadud küsimused saavad vastuse, kui mitte töögrupis, siis hiljem kui MeM on kõigile küsimustele vastused kooskõlastanud. 12. mail arutatakse ökokavasid ja 13. mail keskkonna meetmeid. Nii ökokavad kui ka keskkonnameetmed on vabatahtlikud, kuid kohustuslikud on baasnõued ehk tingimuslikkus. Ökokavad on üheaastased toetused, mida rahastatakse ÜPP esimesest sambast, Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF). Ökokavasid on võimalik maksta põhisissetuleku toetusena või saamatajäänud tulu ja lisakulu arvestuse põhjal. 12. mail arutatavate ökokavade maksmiseks oleme peamiselt mõelnud saamatajäänud tulu ja lisakulu varianti.

Keskkonna- ja kliimakoostuste puhul on fond Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD). Tegu on üldjuhul viie kuni seitsme aastaste kohustustega; toetust makstakse iga aasta; aluseks on saamata jäänud tulu ja lisakulu arvestus. Praegu toimivast keskkonnasõbralike praktikate skeemist oleme tõstnud mitmed nõuded esimesse sambasse, et kasutada Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi rahastust. Põhjuseks on meie ümbriku vähenemine Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist.

Töögrupi eelmisel kohtumisel oli arutelu alla ka maastikumitmekesisuse sekkumine, kuid otsustasime selle eraldiseisvana kõrvale jätta ning selle asemel soodustada mitmeliigiliste ja piisava laiusega rohumaaribade rajamist ja säilitamist mittetootlike alade sekkumise kaudu.

KÜLVAMATA LAIGUD

Martti Mandel selgitas, et külvamata laikude meedet ei plaanita rakendada, kuna sellisel juhul ei ole kontrollitav ÜPP pindalaseire raames kultuuri kasvatamise nõue. Osaliselt katab külvamata laikudega sama eesmärgi mittetootlike alade meede.

Keskkonnaministeeriumi sõnul on MeM partner LIFE IP projektis, kus on sees külvamata laigud ja muud linnukaitse meetmed. Sellest tulenevalt küsimus - mis lahendus on külvamata laikudele? Martti Mandel kordas, et kõrvale jätmise põhjenduseks on laikude keeruline tuvastamine ja asjaolu, et põhikultuuri nõude kontrollimine on takistatud. Suuremate alade puhul katab külvamata laike mittetootlike alade ökokava.

PRIA lisab, et uuel perioodil on PRIA jaoks kohustuslik element IAKSsi pinnaseire, mida peab pindalatoetuste so eelkõige põhisissetuleku puhul rakendama. Kui põldudel on laigud sees, jääb osa piksleid satelliidipiltidelt tuvastamata ning kui neid laike on rohkem, ei saa põllu kohta kontrollitavat tulemust. Martti Mandel võtab külvamata laikude arutelu kokku nii, et seda on võimalik uuesti arutada mittetootlike alade arutelu käigus.

Jätub keskkonnapraktikate ökokavadega.

Tartu Ülikool: Tegu on kuluefektiivse ja väga tulemusliku meetmega, mida tuleb kindlasti rakendada.

KOKKUVÕTE:

- Sekkumist esialgu kavandatud kujul ei rakenda, kuna laikude tuvastamine kaugseirega on keeruline ning takistatud on põhikultuuri nõude täitmine.

- Põllulindude kaitse eesmärki on võimalik saavutada ka muude sekkumiste kaudu, näiteks mittetootlikud alad.

KESKKONNAPRAKTIKATE ÖKOKAVAD

Liblikõieliste protsent on hetkel täpsustamata. Madalam kümne protsendi eeldus on teise samba KSMi skeemi sisenemiseks. Taotlejal on võimalus kasutada kõrgem protsent, mis ei ole kohustuslik eeldus KSMiga liitumiseks. Keskkonnaambitsiooni suurendamiseks oleme keelanud sünteetiliste taimekaitsevahendite kasutamise. MAHE on väljas, sest see nõue on mahe tootjatel juba olemas. Aiandusliidu ettepanek on alustada madalama protsendiga, sest ambitsiooni saab alati suurendada. Mahepõllumajanduse koostöökogu ettepanek on rakendada mahedale kõrgema protsendiga. Mahedale kümme protsenti on väga vähe ambitsioonikas. Samuti soovivad teha kaks erinevat protsendimäära - mahedale kõrgem, mis võimaldab hiljem näidata KSMiga liitumist. Mahedale 15% ja 20%; teistele 10% ja 15%.

Maaülikooli esindaja toob välja liblikõieliste meetme eesmärgina mulla viljakuse tõstmise ja toidu pakkumise tolmeldajatele. Sellest tulenevalt ei tohiks arvestada üheaastaseid liblikõielisi nagu uba ja hernes, sest need ei panusta meetmesse vajalikul määral. Tartu Ülikool (A. H.) toetab samuti antud meetme raames üheaastaste liblikõieliste (herne ja oa) väljaarvamist antud meetme kultuuride hulgast - ka nende panus mullaviljakuse tõstmisesse on väike. Taimkaitsevahendid peavad olema meetme raames keelatud. Sellele ettepanekule vastas Martti Mandel, et lahendus on sünteetiliste taimekaitsevahendite piirang ja seetõttu ei ole erinevatele liblikõieliste kultuuride kasvatamisele takistusi seatud. Maaülikooli esindaja toob välja, et enne oa ja herne kasvatamist oli ristik ja ristikuga segud. Ristik on parem mullale ja elupaikade pakkumiseks. On positiivne, kui jääb sisse sünteetiliste taimekaitsevahendite kasutamise keeld. Keskkonnaministeerium toob välja, et kuna üks meetme eesmärk on elupaikade ja liikide säilimine, siis peaks olema taimekaitsevahendite keeld kõigi keskkonnasõbralike meetmete põhimõtte.

Tootjate esindaja jaoks on selgusetu, miks peab liblikõieliste meetmes piirama taimekaitsevahendeid. Tegu on ökokavaga, millega on eesmärk tõsta mulla viljakust ja vähendada lämmastik väetiste kasutamist. Seega ei ole vahet, kas kasvatatakse üheaastast või mitmeaastast liblikõielist. Taimkaitsevahendite keelamine läheb väga palju eemale esialgselt püstitatud eesmärgist. Samuti ei leia, et eesmärk on tootjate suunamine kümnel protsendil põllumaast mahetootmise arendamisse. See meede on väga kõvasti üle võlli keeratud. Samuti lisab EPKK, et meetmete eesmärk on suunata tootma keskkonnasõbralikumalt. Neid meetmeid ei võeta, kui need on liiga ranged. Hetkel on tegu herne ja oa kasvatamise keelamisega. Kui liblikõieliste nõuet ei olnud, ei kasvatatudki hernerist ja uba peaaegu üldse. Lisaks peame tagama Eestis toiduga varustatuse. EPKK ettepanek on lubada herne ja oa jaoks hädavajalikud taimekaitsevahendid, ülejäänud keelatud. Samuti selgitab, et ristiku pinnad olid suuremad, kui oli loomade arv suurem. Lehmade arv on oluliselt vähenenud. Olulisem on teraviljakasvatavate osakaal võrreldes loomakasvatavatega. Kui sundida teraviljatootjat ristikut kasvatama, siis mida ta peaks ristikuga tegema?

Tootja lisab, et tegemist on põllumajanduse keskkonnameetmetega. Peab püsima võimalus põllu pidamiseks ja toidu tootmiseks. Kümnel protsendil peab saama ka toota.

J. L. toob välja, et meede peab olema teostatav üheaastasena. Seega ristikut peab saama kasutada kombineerides teiste meetmetega.

Tartu Ülikool tuletab meelde, et tegu on vabatahtliku meetmega. Kedagi ei kohustata seda valima, kui tema praktikatega ei sobi.

KeM lisab, et kõige halvemini läheb liikidel ja elupaikadel põllumajandusmaastikul.

KOKKUVÕTE:

- Kaaluda mahedale juurdepääsu kõrgema protsendiga
- Võõrliikide nimekiri eraldi välja tuua ja linkida
- Taimkaitsevahendite keelamise osas erinevad seisukohad, kas lubada, piirata või keelata täielikult.

- Ettepanek on lubada herne ja oa jaoks hädavajalikud taimekaitsevahendid, ülejäänud keelata

TALVINE TAIMKATE

Kohustuslik neile, kes soovivad liituda KSMiga. 50 protsenti on täiendav võimalus, mitte kohustus. Tartu Ülikool (A. H.) toob välja, et külvata oleks vaja risti nõlvaga erosiooni vähendamise eesmärgil. Tootja toob välja, et kui on külvatud pikki või risti nõlva, pole vahet erosiooni osas, sest juured hoiavad mulda kinni. Risti külvamiseks pole vajadust. Mõnikord peabki külvama külgnõlvakut. PMK selgitab, et vee erosioon on pikki nõlva. Kuid tekkis mitmeid küsimusi - millise nõlva kalde puhul peab risti külvama? Kuidas külvata, kui on pool põldu kaldega? kuidas praktiliselt organiseerida? Tootja lisab, et järsul nõlval ei tohi traktoriga risti nõlva sõita, muidu läheb külili koos traktoriga. Tuleb sõita alt-üles või ülevalt alla. Risti ja pikki nõlva külvamisel on vahe ainult siis, kui taimik pole korralikult kasvama hakanud. Kui juurekava on olemas, pole enam vahet, sest juurekava on hoiab mulda kinni. PMK tuletab meelde, et erodeeritud ja turvasmuldadele on eraldi meede. Aruteluga jõuti järelduseni, et kui tootjal on võimalik risti nõlva külvata, siis ta teeb seda niikuinii, vaatamata määrusele.

VAHEKULTUURID

ETKI selgitab, et mõned kultuurid sobivad nii talviseks taimkatteks kui vahekultuuriks. Samuti võib juurde tulla uusi liike. Seetõttu võiks nimekiri olla iga aastaselt täiendatav. Kas põhikultuuri varis on loetav vahekultuurina? ETKI, PMK ja MeM ei poolda varise vahekultuuriks lugemist.

Martti Mandel selgitab talvise taimkatte ja vahekultuuride eristamist selliselt, et talvine taimkate võib olla ka saagi kultuur, vahekultuur on biomassi eesmärgil. Tõstus küsimus, kas vahekultuuride nimekiri on ammendav.

Maaülikool teeb ettepaneku lubada vahekultuuri maad katma kuni kevadeni esimese novembri asemel, et ei peaks novembris sisse külvama. Selle ettepanekuga ühineb ka Tartu Ülikool (A. H.). PMK tuletab meelde, et meetmes ei ole novembris sissekünni nõuet sees. Miski ei kohusta tootjat kündma 1. novembril ja seetõttu ei puudutaks kündmise punkti.

Tootja selgitab, et vahekultuuri mõte on ära hoida leostumine ja siduda mulda toitaineid, et need oleks järgnevale põhikultuurile kergemini kättesaadavad. Paljud kasutavad otsekülvi ja kesaredis jätab mullale hea struktuuri. Kui külm on kesaredise ära võtnud, siis saab otsekülviks väga hea pinna. Tatar jätab suure massi maapinnale, siis tuleb teha pindmine harimine. Mitte soovitada kündmist, sest kündmine on mulla elustiku poolest mittesoovitav. Samuti soovitab tootja jääda 1. novembri juurde, sest mõnel aastal võib vahekultuur saada külma juba oktoobris, sellisel juhul päästab vahekultuur põllumehe. Tootjale on suur kulu ja võib olla trahvid, kui on nõue kuni kevadeni seda kahjustunud massi hoida.

KOKKUVÕTE

- Vahekultuur järgneb põhikultuurile ja ei ole sama, mis põhikultuur - selliselt välistame varise. See võimaldab mitte teha vahekultuuride nimekirja ette tootjatele. Kui tahta teha täpne nimekiri, siis praegu olemasolev vajab olulist täiendamist.
- Vahekultuurile jääb nõue katta maad kuni 1.nov

ROHUMAARIBAD

J. L. selgitab, et rohumaaribade esimene eesmärk oli uue mikrobiotoobi loomine (mikro elupaik). Kui tahta reostuse eest kaitsta, tuleb põõsaid ja puid istutada. Saastet ja reostust ei hoia rohumaaribadega ära. Seejuures ei mõjuta ühe meetri võrra laiuse vähendamine või suurendamine oluliselt midagi. Praegune viie meetri piir on PRIAst tulenevalt, et oleks võimalik rohumaariba põllu osana joonistada. Tartu Ülikool (A. H.): Ribad on väga oluline keskkonnameede. Selleks, et ta täiel määral eesmärki täidaks, ei tohi ribad olla liiga

kitsad ja liiga vähe. Paljudes kohtades ei peeta 2 meetritki. Ettepanek on lisada rohumaaribad KSMi põhimeetmesse vähemalt 3 meetri ulatuses, see meede kujundada ambitsioonikamaks lisameetmeks, kus oleks võimalik võtta vähemalt 6 m laiuste ribade loomine

Keskkonnaministeerium küsib, kas 2-5 meetri laiune rohumaariba kaitseb saaki saaste eest ja pakub elupaika kasuritele? J. L. vastab, et olemasolevate ribade kasurite ülevaatust pole tehtud. On tehtud taimede seiret. Hetkel on probleem ülehooldamine. Esialgne ülesanne oli luua mikrobiotoop ja see eesmärk on täidetud. Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna hinnangul on vaja saaste eest kaitset Tartu-Tallinn suuruste maanteedes. Maaülikoolil on teada, et putukate osas on tehtud põllu servades katsed. Alates kolmest meetrist hakkab põllu serv mingil määral töötama ja elupaiku pakkuma. Putukad talvituvad põlluservades kui seal on neile sobiv taimestik. Jooksiklaste puhul puhmaid moodustavad üheidulehelised on kõige parem ja neil on vaja segamatut ruumi. Lisaks ei tohi nende läheduses kasutada taimekaitsevahendeid. J. L. toob välja, et kolmest meetrist laiem riba ei anna olulist lisaefekti. Seega on 2-5 meetrit hea, sest lisameeter ökoteenust juurde ei lisa. Küsimus on, kui palju võib ökoloogiliselt, kui lisada 1 meetri juurde. Hoopis teised ökoloogilised mõjud mängivad, kui meetri võrra laiendamine. Kui pakub elupaika kasuritele, siis kui palju see põllule mõjub.

Tootja toob välja probleemi, et talirapsi ja talirüpsi põldudel on hiilamardikas ja kärsakad just rohumaaribade ääres, mitte põllu keskel. Sealt rohumaaribast ei ole kasurid tulnud kahjureid hävitama. Kärsakas kahjustab enne õitsemist ja nii on kahju juba õitsemise ajaks tehtud.

Maaülikool: Hiilakal on efektiivsed parasitoidid. Hiilakat söövad röövtoidulised putukad, jooksiklased ja ämbliku laadsed. Kärsakas hoiab eemale, kui raps läheb õitsema. Tootja toob välja, et seal kus elavad ja talvituvad kasurid, elavad ja talvituvad ka kahjurid. Selleks, et kasurid suudaks kahjurid eemal hoida, ei toimi see põllumajanduses praktiliselt. See töötab ainult paberi peal. J. L. toetab, et biotõrje ei hävita kõiki kahjureid. Saab maha suruda ainult algset kiirendushetke. Kui on laine sees, siis tõrjena kasurid ei toimi. Abivahend on ainult taimekaitsevahend. Tootja lisab, et paljudel tootjatel on kogemusega olemas teadmine, mis kiirendab ja aitab kahjurite laine tagasi tõmmata biotõrjega.

Tartu Ülikool (A. H.): rohumaaribade disainiga peab püüdlema ribade eesmärgi maksimeerimiseni. Ettepanek liigutada rohumaaribad tingimuslikkuse alla. Maaeluministeerium vastab, et tingimuslikkuse alla saab siis, kui ribad oleks maastikuelemendid. Siis muutuks need ka kohustuslikuks säilitada. J. L. toob probleemiks, et meil ei ole ühtselt kokku lepitud eesmärki, milleks ribasid on vaja ja seega on raske seda meedet eesmärgipäraselt sisustada ja millist toimet täidavad. PMK tõdeb, et need rohumaaribad, mis on rajatud, neid ei tohiks üles künda. On vaja motivatsiooni tootjatele, et neid hoida! Kimalaste seire põhjal on KSM aladel kimalasenäitajad sama head ja vahel kõrgemadki kui MAHE aladel. Enamus seirest tehakse just haritava põllu servas rohumaaribadel ning nt 2019.a andmetel selgus, et rohumaaribadel asuvast loendusraja pikkusest oli KSM aladel üle 3 m lai 27%, MAHE aladel vaid 6%. Samuti on KSM ribadel nelja aasta põhjal olnud enamasti suurim kimalaste poolt külastatud taimeliikide koguarv ja keskmine külastatud taimeliikide arv loendusraja kohta. See viitab, et isegi praegusel kujul seatud KSM rohumaaribade nõue võib olla kimalastele kasulik tootjatele on vaja motivatsiooni, et neid hoida. Koos mesilaste meetmega on eriti head tulemused. Kui olid laiemad ribad, seda rohkem oli kimalasi ja mesilasi, võrreldes mahedaga. Keskkonnaministeerium leiab, et sisse võiks jääda 2-5 meetri laiused ribad, see on parem kui mitte midagi. Niitmisaeg 10. august on mittesobilik. Kui on väljakujunenud ribad, miks peab iga aasta niitma. Seega on ettepanek teha niitmine vajaduspõhiseks. J. L. ühineb seisukohaga, et niitmine vajaduspõhiseks või niitmise nõue üldse välja jätta. Esimest 1,5 meetrit tee ääres hooldab maantee hooldaja. Kui ei hoolda, on parem ökoriba ning tootjale heameel nii, et pole kuupäeva kukil.

Tootja küsib, kas see on valitav meede. Kui on igaastaselt valitav, ei saa püsitaimekuga riba.

Maaeluministeerium selgitab, et on kohustuslik KSMi taotlejatele. PRIA ütleb, et uuel perioodil tuleb kõik ribad välja joonistada, isegi 3 meetrised. Samuti, et rohumaaribad ei peaks olema ökokavas, vaid KSMis, sest kui palju ökokava juures hoiab pikaajaliselt rohukameras. Keskkonnaministeerium soovib mitmes kohas olevad rohumaaribad koos ühtsena analüüsida. Kui kõik rohumaaribasid sisaldavad meetmelehed on läbi käidud, võiks uuesti seda meedet vaadata. EPKK toob välja probleemi, mis on seotud püsirohumaariba täitmise kohustusliku protsendiga. Ribad tuleb hakata massiividest välja lõikama – suur osa läheb

tootmisest välja. See tuleb enne rakendamist läbi analüüsida. Sest muidu läheb väga palju väärtuslikku põllumajandusmaad tootmisest välja. Lamba- ja Kitsekasvatajate liidu ettepanek on vähendada objekte, mida on vaja välja joonistada. Teha ribad mõistuspäraselt ja nii, et oleks kasulik, et väärtuslik põllumaa ei läheks välja.

KOKKUVÕTE

- Meede alles jätta 2-5 meetri laiusena. Leida meetme eesmärk, see vastavalt sisustada ja leida toimekohad.
- Niitmine vabaks
- Ülemine piir võiks laiem olla, sest kõik tuleb niikui välja joonistada
- Kasurid ei hävita kahjureid ribas ära, sest neid ei ole piisavalt

HERBITSIIDIDE MITTEKASUTAMINE

Tegu on vabatahtliku nõudega. Võimalus tootjale, kuid mitte kohustus.

EPKK: herbitsiidid on põllumajanduses kõige olulisem ja kasutamine on kõige madalamal tasemel. Kui herbitsiide ei kasuta, on teiste taimekaitsevahendite kasutamine praktiliselt välistatud. Kas herbitsiidid on inimese tervisele ja keskkonnale kõige suurema negatiivse mõjuga? Sellest meetmest on võimalik rohkem saada kahju kui kasu.

MeM: veeseire andmete järgi kasutatakse kõige rohkem herbitsiide. Herbitsiidide kasutamist on lihtsam piirata kui insektitsiidide kasutamist.

J. L.: kas herbitsiidide mõju võib olla sellest, et seda kasutatakse rohkem kevadel, kui veed voolavad? Kas on mõtet meedet üles ehitada, kui see on üles ehitatud vaid varakevadele ja hilissügisele?

PMK : herbitsiide kasutatakse nii varakevadel kui hilissügisel. Pritsimise keelamise puhul ei saa erandit teha, et varakevadel ja hilissügisel ei tohi. 64% pinnast pritsitakse herbitsiididega. Herbitsiidide puhul saab rakendada muid meetodeid. Pritsimise järel on 15 päeva pärast jões. Pestitsiidi säilimine mullas võib olla kuni kuus kuud. Jagamist on raske teha, sest toitained käituvad erinevalt.

MeM: herbitsiidi kasutamine teeb keeruliseks õitsemise tuvastamine. See nõue on siin selline, sest teoreetiliselt on teisi sekkumise võimalusi ja mitte herbitsiide kasutada. Seirearuanded peab üle vaatama, et aru saada kas see tuleb sesoonsusest.

Mahe Koostöökogu: tegu on vabatahtliku nõudega ja ei ole KSM-i eeltingimus. Pole mõtet välja jätta.

EPKK: kas on ettevõtte või põllu põhine nõue?

MeM: See konkreetne nõue on ettevõtte põhine.

KOKKUVÕTE

- Tegu on ettevõttepõhise vabatahtliku ökokavaga.
- Piirdume vaid herbitsiididega, kuna erinevalt fungitsiidest ja insektitsiidest on neid võimalik asendada teiste agrotehniliste võtetega.

VEDEL JA POOLVEDELA SÖNNIKU VARASEM LAOTAMINE

Taotleja ei laota pärast 1. oktoobrit. Kui laotab enne 15. sept, siis saab hektaripõhist toetust. Kui kasutab sisestuslaotust, on sisestusmäär kõrgem. On sõnnikuproovi nõue.

PMK: kuupäevad on arusaamatud. Kas on erinevad toetuse määrad? Ettepanek paremini sõnastada.

MeM: motiveerime rahalise toetusega varasemat laotamist. Varasema kuupäeva ja hilisema kuupäeva vahel on lubatud laotada, aga seda enam kinni ei maksta. Esimene nõue (varasem kuupäev) on hektari- ja teine (hilisem kuupäev) ettevõttepõhine. Täpsustame sõnastust. Kuidas mõjub lindudele, kui laotamise tõttu hakatakse suvel masinatega rohkem põllul liikuma?

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: linnule ei meeldi, kui ta virtsaga pihta saab.

EPKK: igasugune tegevus võib lindu häirida. Siinkohal räägime võimalikult heast vedelsõnniku laotamisest, mis on kasulik keskkonnale. Kuupäevad on olulised, et hilissügisele kuhjuvaid töid hajutada varasemaks.

KOKKUVÕTE

- Täpsustame sõnastust.

ROHUMAARIBA MAHE JA TAVA PÕLLU VAHELE

J. L. küsib, kas riba tuleb rajada mahe või KSM tootja maale.

Maaeluministeerium selgitab, et võimalus võiks olla kõigil põllumajandustootjatel, sh mahe ja KSM tootjatel. Olulise küsimusena vajab lahendamist riba laius. Mahesektori väljapakutud 32 meetri laiune riba ei ole realistlik. Samas peab riba olema piisavalt lai, et see täidaks oma eesmärgi.

J. L. leiab, et eesmärkide seadmisega võib tekkida küsimus – jääb ebaselgeks, milleks riba vaja on ja kuidas seda mõõta. Sama probleemi on ka teiste meetmete puhul näha.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu selgitab, et mahetootmise seisukohast on eesmärk tagada mahetootjale, et mahetootang ei sisaldaks pestitsiidijääke. Teeb ettepaneku, et niitmise kohustuse 10. augustiks võiks ära jätta. Maaeluministeerium nõustub, et niitmise kohustuse võiks jätta määratlemata.

J. L. lisab, et põõsaste ja puude istutamine on selle eesmärgi täitmisel efektiivsem kui rohumaariba.

Maaeluministeerium selgitab, et kavas on võimalikult lihtne meede, millest oleks tootjatele kasu. Tootjad võiksid saada riba liigilise koosseisu tulenevalt oma vajadustest ise valida.

PMK teeb ettepaneku nimetada riba puhverribaks. Maaeluministeerium nõustub ettepanekuga.

PMK küsib, et kui hetkel on see üheaastane nõue, kuid kui istutada puud ja põõsad, siis kas toetus on sellisel juhul ainult rajamise eest. Maaeluministeerium vastab, et see vajab veel otsustamist. Kuna tegemist on 1-aastase ökokavaga, siis ei saa panna tulevikukohustust neid ribasid säilitada. Aga kui riba säilitatakse ning see on olemas, siis võiks saada ka järgnevatel aastatel toetust.

PRIA küsib, et kui mahetootja ei saa tunnustust mahepõllule, siis mis järgneb tavatootjale, kui puhverriba on põllule rajatud.

Maaeluministeerium selgitab, et ka tavatootja ei tohi teise tavatootja põldu saastada. Kui ala on puhverribaks jäetud, ei tohiks tootjale karistust järgneda. Taimekaitse nõuetes ja kodanike pöördumistes on ka põllumajandusmaa ja elamukruntide läheduses puhverribade vajadus.

PMK leiab, et sellised puhverribad aitaksid saaste eest kaitsta ka looduslikke alasid. Esimesel perioodil oli sarnane arutelu, kuid PRIA vastuseisu tõttu langes see ära.

J. L. küsib, et kas puhverala saab olema kõlviku osa. Maaeluministeerium täiendab, et see on põllumajandustootjate soov.

PRIA selgitab, et puhverriba peaks eraldi joonistama. Uuel perioodil tuleb ka 1 meetri laiune riba eraldi joonistada. Lisaks uue perioodi ÜPT seire kasutamine – kui jätta ribad põllu osaks, ei saa uuel perioodil ÜPT-d taotleda. Maastikuelemendid on eraldi kihil, neid saab seirata. Seega, kui ribad on maastikuelemendid, poleks probleemi.

Maaeluministeerium lisab, et puhverribasid jäetakse juba täna. Üks põhjuseid sellel meetmel on neid rohkem soodustada.

Tartu Ülikool (A. H.) leiab, et puhverriba jaoks ei ole üheaastane määratlus hea.

Keskkonnaministeerium kommenteerib, et ühe aastaga riba ei võsastu. Samas on vaja selgust, millised on võimalused üheaastase riba puhul ja millised mitmeaastase puhul. Puhverriba rajamine iga-aastaselt ei tohiks olla tulusam kui selle hoidmine.

PMK lisab, et seotus mittetootlike aladega võiks tagada ribade säilitamise. Nii nende ribade kui ka muude ribade (mis on ökokavas kahjuks ju 1-aastasena) säilitamist võiks rohkem kindlustada kui nad läheks mittetootlike alade, ökosüsteemiteenuste ja HPK+ protsendi arvestusse – siis on motivatsioon neid hoida suurem, kuna panustavad nende teiste meetmete %-i täiendamisele.

KOKKUVÕTE

Töögrupi liikmete ettepanekul:

- Nimetada riba puhverribaks.
- Vaadata üle ribade laius.

- Otsida võimalusi riba arvestamiseks põllu osana.
- Välistada ribade rajamise võimalus rohumaa.
- Kaaluda riba niitmise kuupäeva määratlemata jätmist.

MAHE ÖKOKAVA

J. L.: kas mahetootja saab võtta karjatatava rohumaa toetust?

Marika: ei saa, kuna karjatamise nõue on mahepõllumajanduse nõue. Mahepõllumajanduslikud rohumaad saavad toetust mahepõllumajanduse ökokavast või üleminekutoetust tingimusel, et seal peetakse 0,2 LÜ maheloomi. Maheloomi toetatakse loomade heaolu meetmes.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: Mahe karjamaal ei ole nõutud puud ja põõsad. Karjatataval rohumaal on see lisatoetusena võimalik. Kas see sekkumine on mahedatele võimalik? Praegu pole mahedatel võimalik kasvatada põlduba ja tilli. Kas saaks seda uuel perioodil lahendada?

Mahetootja peab oma karjamaalt puud välja joonistama praegusel momendil.

PRIA: praegu ei pea. Kui on mets, siis peab välja joonistama. Kas räägime säilitatavast maastikuelemendist?

MeM: toetusõiguslikkuse nõuded on siinkohal segi aetud. Mis on registris olev põllumajandusmaa?

Lahendus: karjatatavate rohumaa toetuses on kirjas, et kui on puud ja põõsaid 10%, siis on kõrgem toetuse määr. Kui mahetootjal on selles määras puud ja põõsaid, võiks ka mahetootja saada kõrgemat toetuse määra.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: kartul, kapsas, till, maasikas, põlduba. Rühvelkultuur+köögilvi ja erinevate ühikumäära gruppide teema ja nende pindade vahetamine ei tohiks olla nii suur probleem kui praegusel perioodil. Peab saama teha sellist segu! Kuidas protsendiga kirja panna väikest kogust? Hetkel peab kõik eraldi täpselt välja joonistama.

Marika: Mahepõllumajanduse ökokava sekkumislehes on erinevaid toetusmäära grupe vähem ning eelpoolnimetatud kultuurid on samas grupis, seega kui need kasvavad ühtsel 0,3 ha suurusel maa-alal, siis saab nende kasvatamiseks toetust. Tuleb üle vaadata ka kultuuride loetelu ja lisada põlduba Helbi köögiviljade loetellu.

MITTETOOTLIKUD ALAD

KeM: kuhu tõsteti maastikuelemendid?

MeM: Osaliselt on see toodud ka ökosüsteemi teenuste sekkumislehes.

Tartu Ülikool (A. H.): kas külvamata laigu võiks siia meetmesse minna? Kas märgala laigud põllu sees võiks siia sobida?

MeM: omavahel peame arutama ja analüüsima. Ökokava on otsetoetus. Siia kuulub ka põhisissetuleku toetus koos põllumajandusliku tegevusega. Kõik elemendid peaks võimaldada põllumajanduslikku tegevust. Me peame vaatama seoseid sellest vaatevinklist.

J. L.: metsanduses on mittetootlik mets, kus ei saa kasumlikku saaki. Kas mittetootliku termin siin meetmes ei ole midagi muud? Siinkohal on see ajutiselt tootmisest väljas olev ala, mitte ala, mis ei ole võimeline tootma. Kui majandamisest väljas, tuleks termin paika saada ning sellega saaks pigem välja jätta sellised elemendid, mida me ei soovi toetada.

MeM: mittetootlik siinkohal on seotud mitte tootmisega nagu see on ka praeguse perioodi rohestamise toetuse raames ette nähtud. Kuna uuel perioodil seotakse rohestamise tavad tingimuslikkusega. Nn ökoalade tava tõstetakse HPK 9 tingimuse alla ja nagu ka Komisjoni on kinnitanud, peaksid sarnased meetmed jätkuma. Sellisel juhul peetakse silmas, et nendel aladel ei toimu tootmist. Me pole defineerinud, mis on mittetootlik.

KeM: kas ajutiselt niisked alad, lombid, tiigid võiks siia sobida?

MeM: me oleme neid arutanud majasiseselt. Palju taandub administratiivse võimekuse taha. tiikide osas oleme otsustanud, et neid on keeruline kontrollida ja seetõttu ei lisa neid ka tingimuslikkuse maastikuelementide alla.

J. L.: tiik ei ole ajutiselt majandamisest väljas olev ala, kui seal kala ei kasvatata. Ajutise elemendina saab sisse panna näiteks teenindusalad, puhveralad, ja teised mis on 1 aastaks kasutusest väljas olevad alad.

PMK: maastikuelement on määratletud põllumaast protsendina. Tiigid peaks käima koos teiste maastikuelementidega. Pigem säilitada neid, mis on olemas või mõelda, kuidas kirja panna tiikide puhul.

J. L.: märgasid alasid on erinevaid põllumassiivide sees. Märgala laigud võiks siia meetmesse tulla.

PMK on nõus. Aga ei tea, kuidas määratleda.

MeM: mitu asja mõjuvad koos. See on toetusõigusliku maa küsimus.

J. L.: et siis ikkagi teha kaks sekkumist: ajutise iseloomuga ajutiselt tootmisest väljas olevad alad ning püsivad maastikuelemendid (rajamine ja hoidmine)?

PMK: maaparandusbürooga läbi rääkida, sest drenaaž võib katki olla.

PMK: maastikuelemendid on siit väljas. Kas jäi tingimuslikkuse alla?

MeM: kas on piisavalt suured alad, kuidas taotlusele märkida ja kuidas defineerida - arutada ja analüüsida on veel palju. Maastiku elemendid on tingimuslikkuse all ja siin tuletan meelde, et kui me lisame elemente juurde baasnõudesse, mida tuleb hakata ka säilitama, pannakse kohustus kõikidele taotlejatele..

MeM: maastikuelementide säilitamise nõue jääb alles. Selle juures on nüüd nõue, et osa alasid võib jätta mittetootlikeks, kuhu kuuluvad maastikuelemendid ja keskkonnasõbralikud praktikad. Kuhu teeme piiri, et mis on maastikuelement ja mis mitte? Teatud põllusaared teatud mõõtmetega on säilitatavad.

MeM: mahedad on välja arvatud rohestamise tavade täitmisest ja säilitama peavad kõik.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: põllumajandusmaa omanik, kes ei küsi toetusi, võib saare eemaldada.

PRIA: elementide rikkumine ei ole suuremahuline. Aastas tuvastatakse 1-2.

J. L.: uute alade määratlemine on raske. Ajutiste alade määramisel tuleb probleeme.

MeM: selle meetme puhul ei kirjutata ette, kuhu riba tuleb rajada.

PMK: kas eeldatakse, et tootja hakkab juurde rajama? Kunagi räägiti laiemalt elementide rajamisest.

MeM: tootjal on ise võimalus määratleda milliseid alasid soovib mittetootlikeks jätta kehtestatud protsendi ulatuses. Seetõttu oli varasemas sekkumiselehe versioonis sees ka lisaks mittetootlikele aladele maastikuelemendid, mis võimaldas lisaks aladele määrata ka %ndi elementidest. Kui me soovime toetada ka elemente, siis saame selle sekkumise raames seda võimaldada ning vajadusel toetust diferentseerida. Kuna hetkel ei ole lõplikud seisukohad teada tingimuslikkuse HPK 9 raames, on ka protsendi kehtestamine hetkel lahtine. Näitena oleme lisanud juurde 10%, aga seda juhul, kui baasnõue jääb 5%-le.

Sööti jäetud maa, rohumaariba ja maastikuelemendid – kui palju üht või teist või kolmandat tehakse.

Võib ka nt 10% mittetootlike alasid ja 15% maastikuelemente.

MeM: mittetootlikud alad on täiendav lisaks HPK9-le.

MeM: kolmese loetelu puhul saame vajadusel kehtestada erinevad protsendid, nt üks protsent mittetootlikele aladele ja teine protsent maastikuelementidele.

MeM: Kuna eelistatakse sööti, kas võiks siis olla eraldi ühikumäär?

MeM: suuremad linnualade põllu sisse jätmise alternatiiv oleks sööti jätmine. Mõelda tuleb edasi, kuidas seda disainida. Maastikuelementide juurde rajamisega on erinevaid takistusi. Kuhu neid rajada saab? – väärtuslik põllumajandusmaaga seoses ei tohi maad poolitada. On kuivendatud maid, kuhu ei taha lubada puude juurde rajamist. Vale on anda sõnum, et rajage maastikuelemente, kuigi on palju nüansse, mille tõttu ei saagi elemente rajada. Laigud ei ole lõplikult välja jäetud, küsimus on selles, et põllumajandusmaad on vaja põhisissetuleku jaoks seirata. Kuna laikude nõue hakkab põhisissetuleku pinnaseiret segama, jääb see meelde hetkel kõrvale.

PRIA: laikusid ei saa seirata. Ja kuna need on tavalise põllu sees, millele taotletakse põhisissetulekutoetust, ei saa piisaval korral pikseid, millega midagi teha oleks. Puhtaid pikseid jääb liiga väheks, mille alusel hinnata tingimuste täitmist, et väita midagi põhikultuuri kohta.

Ornitoloogiaühing: sööt ja riba on põllumehe jaoks lihtsam koos hoida. Mõlemat on vaja. Kui valitakse ainult sööt ääreribade laiendamise asemel, siis see on vähem kasulik.

EMÜ: kas ajutised märjad alad, mis sügisel tehakse põlluks, talvel upuvad ära. Talvivil on kevadel hukkunud, kas see töötaks lõokese laigu moodi? Ehk ei peaks neid alasid suviviljaga külvama? Neid alasid deklareeritaks pildi kujul. Et neid selliseid alasid ei hakataks kuivendada ja maaparandussüsteeme peale ehitama.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: ei saa juurde tekitada joonistamist, joonistamist on niigi ülipalju.

Ornitoloogiaühing: need alad ei asenda ribasid. Need märjad alad on ökoloogiliselt üliolulised. Iga põllumees teab, kus need alad tema põllul on 100 ruutmeetri täpsusega.

J. L.: kuidas kaardistada, kui on üheaastane laik. Tore on põllu servast vaadata. Märtsi kuus ei saa põllumees kaardil näidata, kus need laigud on. Alustame lihtsamatest ühikutest ja liigume järjest ambitsioonikamaks. Tasub veel kord läbi mõelda, kas laikude meetmega kaasnev raha tasub pingutamist keskkonna mõttes. Tartu Ülikool (A. H.): oli juttu ühel eelmisel koosolekul, et keegi uurib teiste riikide praktikat lõokese laikude monitoorimisel.

MeM: üks asi on see, kuidas laike on varasemalt kontrollitud. Oleme ka rääkinud, et neid alasid kontrollida drooniga. Aga peamine probleem on selles, et laigud takistavad põhikultuuri kontrolli.

PMK: mittetootlike alade puhul ei tohi kasutada taimekaitse vahendeid. Lõokese laikude puhul seda nõuet ei olnud, sest võib laikudest üle sõita ja pritsida. Sellisel juhul ei täida eesmärki.

EPKK: kas on teada tingimuslikkuse baasnõuded? Keeruline on meil siin protsente arutada, kui baasnõudeid ei tea.

MeM: lähiajal uut teadmist ei tule ja ajaraami ei tea. Võib olla aasta teises pooles. Hakkab sakslaste eesistumise periood, kes on ÜPP paketiga ambitsioonikad.

MeM: toimunud on mitmeid Nõukogu töögrupe nii Soome kui ka Horvaatia eesistumise ajal ja nagu näha, siis ka nt HPK 9 on üks olulisemaid teemasid, mida korduvalt on arutatud ja erinevaid verisooni välja pakutud, kuid lõplikud seisukohad endiselt puuduvad nagu juba mainiti.

KOKKUVÕTE

- Lisada maastikuelemendid, millel on teine protsent kui söödil ja rohumaa ribadel
- Rohumaaribade küsimus mittetootlike aladena vajab veel täiendavat sh administratiivset analüüsi

ÖKOSÜSTEEMI TEENUSED

EPKK: kas ELME projekti andmed on avalikult kättesaadavad?

EMÜ: praegu on veel töös, kui saab projekt valmis, siis on andmed ka avalikud.

Tartu Ülikool (A. H.): projekt lõppeb juulis, võib olla lükkub eriolukorra tõttu pisut edasi. 11 juuni on avalik tutvustamine.

J. L.: kas üks projekt annab usaldusväärse sisendi ilma alternatiive üle vaatamata ja administratiivselt katsetamata? On liiga julge peale minek 100% ühe projekti põhjal meetme kokku panemine. Teadustulemusi peab mitmeid aastaid ennem katsetama. Kõik muutub ajas, iga aasta tuleks ökoteenuste määratlused ümber hinnata. Kui asi läheb keeruliseks (määratlused meetrites ja cm) mõõtmisviga on arvestades ökoloogilist mitmekesisust ülitäpseks arvutuseks kokku pandud.

Tartu Ülikool (A. H.): See on riiklik projekt, kus on erinevate partnerite tagasiside, see on sisendiks erinevatesse riigiametitesse.

PMK: oleme on tihedalt seotud ELME projektiga. Ja näevad, et seda võiks rakendada.

EPKK: meede võib olla potentsiaalne. Ei kahtle teadlaste töös. Katsetada võiks, kuidas see praktikas välja kujuneb. Võiks seetõttu katsetada piloodina.

MeM: praegu ei ole võimekust kõiki elemente kaardistada. Näiteks rohumaa ribad. Neid saab kaasata hiljem.

PMK: ELME projekt ei ole andmete tootja. Aluseks on olemasolevad PRIA andmed, PLK andmed, Eesti topograafilise andmekogu põhilandmed. Kaugseiret on kasutatud lidari andmeid. Mitte algaandmeid, vaid maanteeameti taimkatte kõrguse andmeid 5 pxl. Täna ei ole võimekust seirata ja mõõta rohumaa ribasid kaugseire meetodiga. Teised ümberarvutused aasta lõikes on olemas. See pole mõistlik, sest andmed ei muutu nii kiiresti. Võib olla on seda mõistlik teha 4-5 aastase tsükliga.

J. L.: Kas kasutati taimkatte kõrgusmudelit või maakatte kõrgusmudelit? Taimkatte oma on 10 m, maakatte oma on 5m.

PMK. Vaikimisi on mõlemat kasutatud. Jäädi 5 m piksli juurde ja see on maakatte kõrgus.

J. L.: sellised pisiasjad hakkavad mängima. Metsanduses ei arvustata eelisandmete põhjal, sest neid ei tee Tartu Ülikool. Ühes meetmerühmas ei usaldata andmeid ja teises usaldatakse. Liiga palju detaile tapab ära reaalsuse. Eriti kui on tegu mudeldamise, kus täpsus sõltub mudeldaja määratlusest.

KeM: ärge seda kommentaari tõsiselt võtke. Metsameeste maksmise alused on veidi teised. Metsa meetmetel kompenseerime piiranguid, ei lähe väärtuse põhiselt. Proovime igat meetet ja gruppi vaadata eraldi. Paralleele ei saa tuua.

J. L.: rääkisin parameetri hindamisest ja andmetest.

PMK: peame soodustama põllumajandusmaa mitmekesisust. Küsimust tekitab hoopis mõjualade määratlus. Metsa mõjuala 35 m ja kiviaja 25m. See tekitab küsimus – mille põhjal või kuidas need määratud on. Kui küsime kui kaugele üks või teine loom või putukas mõnest äärest jõuab, siis ei ole piisavalt usaldusväärseid uuringuid ja siin on need ökosüsteemi teenused ära määratud. Kas see on kõik elurikkus või midagi muud?

EMÜ: mõjualadega seotud kirjandust on järjest juurde tulnud. Oleme lähtunud printsibiibist mitte üle hinnata, loodus on mitmekesine ja erinevate levikukauguste ja nõudmistega organismidega. Pole olemas keskmist, mis sobib kõigile organismidele. Saame lähtuda kirjanduse andmetest ja Eestis läbi viidud eksperimentidest. 35m on punktelemendi raadius. Raske on leida konkreetseid soovitusi. Teadlased kirjutavad seda, mis on teaduslikult tõestatud.

PMK: alati peab kuhugi piiri tõmbama, mis puutub praktikatesse. Siin on määratletud palju maastikuelemente. Kas võtsite aluseks, et vooluveekogudel on sellised indikaatorliigid, metsaserval need ja põll servas need... eeldan kirjelduste puhul millega on arvestatud nende mõjukauguste arvutamisel. Ei saa ju eeldada, et see kes hakkab neid mõjualasid rakendama, saab aru kustkohast need kaugused ja liigid tulevad.

J. L.: selgeks tuleb teha, millised on ökohüved, mida on hinnatud. Akadeemiliselt mind huvitab mis teenused, mis määratluse ja milliste liikide kaudu. Sest toetudes kirjandusele võin ma sellest uurimusest väiksemaid ja suuremaid mõjualasid arutada. Kahju on praktikutest, kes niisuguseid keerulisi arvutusi peavad tegema hakkama. Ja kas nende arvutuste põhjal on ikkagi võimalik hiljem minna kohtusse arutama minna, kui selline olukord peaks olema? Toetused ja määrad peavad olema sellised, et saab kohtu läbi käia.

EPKK: ühelt poolt kui vaatame keskkonda selle meetme puhul, siis on kõik sobilik. Erinevatele elusorganismidele saame elukeskkonda juurde. Vaadates ÜPP suurt pilti, siis selle meetmega vähendame põllumajandustootmise konkurentsivõimet – võtame raha ära tootmisest. Kus on tasakaalupunkt, kui palju me saame siia raha panna, et põllumajandustootmine ei saaks kahjustatud? Seda küsimust ei ole võimalik niisama paberi peal arvutada. Selle pärast tuleb ökoteenust tasakaalustada põllumajandustootmisega. Selle piloodi põhjal ei ole praegusel momendil seda eesti jaoks tervikuna määratletud. Ettepanek on katsetada, pilootida ja vaadata milline on terviklik kasu, et kas võidame rohkem sellega, et tõmbame põllumajandusele vee peale ja toetame ainult keskkonda või vastupidi – et see toetusmeede ei ole piisav, et saada piisavalt põllumehi seda rakendama. Kui me ei saa tasakaalupunkti ja kalduma ükskõik kummale poole äärmusesse, siis Eesti riik ei võida sellest. Peame suutma näha tervikpilti.

Tartu Ülikool (A. H.): ei saa aru, kuidas see meede takistab tootmist. Meetme eesmärk on tunnustada põllumehi, kes meil täna toodavad toitu liigendatud maastikes, neil on seda teha raskem kui liigendamata põldudel.

EPKK. Saan aru, mul on teile keeruline selgitada, et on lõplik arv raha, mis keskkonna meetmetesse tuleb. Takistuseks ei ole otseselt see meede. Vaid tuleb leida tasakaal.

EMÜ: 3% põllumajandusmaast on kaetud ökoteenusega.

Mahe Koostöökogu: Tootja mure on ülepingutatud. Plaanis ei ole suurt toetussummat, vaid täiendavat, protsentuaalset lisamakset. Kui palju on ettevõtteid, kes saavad oma maast 90% või 60% ökoteenusega katvuse? See meede toetab terviklikult maastiku mitmekesisuse säilitamist. Ükski mudel pole igas kohas 100%, aga suund ja see, millest on lähtunud, on aktsepteeritavad.

PMK: olen nõus, uues ÜPPs on maastiku mitmekesisus väga oluline.

J. L.: kasutate täiesti erinevaid termineid ühes samas pakendis – ökosüsteemi teenus, mitmekesisus, elurikkus, maastikuline mitmekesisus ja spetsiifilisi erisusi. Kui räägime maastiku mitmekesisusest, teen ettepaneku see meetme puhul oluliselt lihtsamalt lahendada. Ökosüsteemi teenuse saab hiljem ära kirjeldada, vaja on selget esitlust.

MeM: mõte on hea. Järgmisel perioodil tuleb eriti silmas pidada maastikulist mitmekesisust. Komisjon soosib väga tulemuspõhiseid meetmeid ja see siin on üks selline. Meil on olemas see pilt, et kõik meetmed töötaksid korraga koos.

J. L.: kust tuleb 60%?

PMK: poliitiline kokkulepe ja seda ei seleta teaduslikult ära. Oleneb sellest, palju on raha ja ka puhvrid on kokkuleppeline. Me peame ise teadma, mis selle aluseks on.

Tartu Ülikool (A. H.): protsentide osas mõtlesime 60%, sest 100% ei tundunud see... 60% on runner up ja 90% on väga tubli.

PMK: protsentidesse pole mõtet kinni jääda. See on lihtsalt väljavõte ELME projekti seisust. Me saame arvutada ümber.

J. L.: see on äärealade meede sellisel juhul, sest toetame neid piirkondi, kus maastikuline mitmekesisus on olemas. Oleks vaja toetada just neid alasid, kus seda ei ole.

PMK: rääkisime, et arvesse lähevad ainult mitmeaastased elemendid. Siis üheaastased elemendid ei panusta sinna.

MeM: peaks mõtlema, et rohumaribad ei ole mittetootlikud alad vaid maastikuelemendid –field margins.

J. L.: field margin asemel grassy field margin. Field margin on joon. Grassy field margin on rohumaa riba. Flower strip on mittemajanduslik meede, mis saab mittetootlike alade alla. See on mittetootlik ala. Seemet poodides pakutakse ja keegi ei oska selle seemnega midagi teha. Nii saab ajutised rohumaa ribad.

EPKK ettepanek on siiski see meede viia läbi piloodina.

J. L.: üks puhver näiteks 25 m ja elementide nimekirj. Muidu tekib küsimus, kuidas interpreteerida kui on kompleksne põllu serv, kus on mitu elemendi tüüpi. See teeb meetme lihtsamaks ja hiljem on korrektsioonid ja arvutused lihtsamad. Eriti arvestades esimest perioodi.

Tartu Ülikool (A. H.): üks puhver lihtsustab liialt. Aga mõtleme ja kaalume seda ettepanekut. Üle pooltel põldudel on 30% katvus.

EPKK: seda võiks mõnes maakonnas rakendada

J. L.: me oleme ökoloogilises mõistes väga heas seisus. Te kiidate praegu neid, kes juba on tublid, kuigi oleks vaja alumist otsa järgi aidata. Puhvri mäng on subjektiivne. Meil on piisavalt liigendatud maastikku. Antud meede ei mõjuta seda, kas mu naabruses olev mets on üheliigiline. PRIA massiiv välja võtta ja suured põllud on seal 2-3 alal. Teised on ainult peenhäälestus.

EMÜ: PRIA massiivid ei näita reaalselt olukorda. Massiivid ei näita, kas põldude vahel on mõni element.

PMK: kas ka nt kitsamad (kui praegu määratletud 6m) ribad võiks kuidagi ökosüsteemiteensuste arvestusse minna, nt väiksema mõjuraadiusega? Ja kui arvestatakse vaid mitmeaastasi elemente, mis siis ökokavade raames rajatud lühemaajaliste ribade puhul tehakse?

J. L.: mitte grass margins, vaid flower strip lahendab seda. Seda võib külvata kuhu tahta. Mesilaste korjealal on niipalju lisatingimusi.

MeM: sellest meetmest pole rohumaribadele nõudeid ette kirjutatud. Saab teha igasuguseid ribasid. Kas mujal meetmetes soodustatud ribad võiks siin veel arvestusse minna?

Tartu Ülikool (A. H.): annavad üles, et plaanin rajada sel aastal, ümberarvutus mõjuraadiusele ei ole keeruline. Seda tuleb teha iga aasta kindlal ajal.

PRIA küsimus, kas arvesse läheb põllumaa või põllumajandusmaa kohta?

PRIA: kokku tuleb leppida, kas põllumaa või põld. Millele me maksame hakkame? Ja kellele me maksame – konkreetsetele põldudele?

J. L.: millest arvutada protsenti? Makse protsent on nii väike, et kas on mõtet tõmmelda. Aga halb, kui hakkab skeemitamise selle pärast.

Mahe Koostöökogu: alguses oli mõeldud põllumaa ja see tundus mõistlik. Nüüd on põllu põhine? Kui arvutus on põllu põhine, ei pea kogu meede olema põllu põhine.

Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: kas püsirohumaad jäävad välja?

MeM: jah, sest suurem probleem on põllumaadega

Mahe Koostöökogu: ettepanek PMK-le võtta mingi piirkond ja vaadata ühe tootja põhiselt

PRIA-lt ei tule punktobjekte, vaid pindala objektid. Põllusaar neil kõige väiksem on 50m². Punktandmed on ETAK-st.

Kas PMK on nõus arvutusi uuendama, kui kõik on paigas? PMK on allasutus, see sõltub neile antud lähteülesandest.

PMK: Meetme indikaatorid pannakse kirja ja nende järgi ei ole võimalik hinnata. Selleks on vaja teaduslikke aluseid ja on etteantud meetodika, mitte tunnetuse alusel. Ükski meede ei saa eraldi panustada erinevatesse kõikidesse indikaatoritesse. See ei ole ainult selle meetme teema.

MeM: plaanime eraldi koosoleku ja vaatame üle indikaatorid kõikide meetmete üleselt

KOKKUVÕTE:

- Tegu on uut tüüpi tulemuspõhise sekkumisega, mille eesmärk on tunnustada põllumehi, kes meil täna toodavad toitu liigendatud maastikes, neil on seda teha raskem kui liigendamata põldudel.
- Mitmed meetodilised, tehnilised ja rakenduslikud küsimused vajavad edasist lahendamist.

MESILASTE TUGIALA

Otsustati lubada kombinatsiooni põhikultuuri ja segudega. Näiteks üks põld põhikultuur ja kaks põldu segud. Sii meetmesse saab siduda *flower strips*, kui kultuuride nimekiri vabamaks lasta.

Tartu Ülikool (A.H.) leiab, et see meede on selgelt meemesilaste korjealade meede ja looduslikele tolmeldajatele siin erilist tähelepanu pööratud ei ole ja seotud on tugevalt olemasolevate mesitarudega. Mida rohkem kultuure, seda parem. Kui tahame soodustada looduslike liike, siis on selleks teised meetmed. Nendele argumentidele vastati, et saab olla tugiala, mitte korjeala. Korjealal toimub põhi korje. Meede toetab looduslike tolmeldajaid, sest ala on kimalasi paksult täis. Elurikkusele aitavad kaasa segud ja mesilaste rajatud korjealad, isegi rohkem kui rohumaaribad. Ettepanek lisada mulla parandamise indikaator. Need liigid on rotatsioonil mulda parandavad. Maaülikool lisab, et rapsi põllult on leitud erak meemesilasi. Erakmesilased teevad oma pesa mulla sisse. Tootja kogemus on, et äsja õitsema läinud talirüpsil on hetkel palju kimalasi, kuid mesilasi ei ole.

J. L. toob välja, et liblikõielised saavad niigi toetust. Peaks toetama ainult valget ristikut, mis on nektari allikas ja samuti kindlad korjetaimed. Samuti on vaja välistada lämmastiku kultuuri eest topelt maksmist.

Jõudsime ühisele seisukohale, et esimene põld on 500 meetri kaugusel tarudest ja viimase põllu äär peab olema 1 km sees. Rapsi puhul on viimase põllu äär 2 km raadiuses. Raps on boonuskultuur. See on tolmeldajatele valimatu esimene korjekultuur. PRIA soovib eemaldada katvuse ja biomassi nõude, samuti kuupäevad.

Taimekaitsevahendite keelamise, piiramise ja lubamise teemal ei jõutud ühtsele seisukohale. Tartu Ülikool (A. H.) arvab, et taimekaitsevahendite kasutamine antud meetme raames peab olema keelatud. Sama arvamus palub dokumenteerida Keskkonnaministeerium. Taimekaitsevahendite keeldu toetab Maaülikool, PMK leiab, et keelama peab sünteetilisi taimekaitsevahendeid. Tootjad leiavad, et keerispea puhul saab taimekaitsevahendite probleemi lahendada allakülviga, mis surub umbrohud alla. Mesikale tuleb esimene aasta teha herbitsiidi, teine aasta saab hakkama. Samuti peaks lubama kasutada herbitsiide õitsemise välisel ajal. EPKK lisab, et umbrohtusid peab saama tõrjuda. Muidu ei saa kindlust, et korje kultuurid seal põllul kasvavad. J. L. arvab, et kasvu faasis on lubatud taimekaitsevahendeid kasutada. Tootjad toovad välja, et kõik kasutusel olevad taimekaitsevahendid on testitud mesilaste ja tolmeldajate ohutuse suhtes. Kui neid tooteid kasutatakse õigesti, ei ole ohtu ühelegi tolmeldajatele.

Samuti jäävad eriarvamused korjekultuuride osas, kui läheduses on rapsi või rüpsi põld. Praegune ettepanek meetmelehes on, et võib kasutada segusid ja puhaskultuure nii, et on kaks puhaskultuuri, kui 2 km läheduses on raps või rüps. Seda seisukohta pooldavad tootjad, EPKK ja J. L.. Mesinike arvamus on, et kui raps on läheduses, siis see mõjutab ja rajatud tugiala ei pruugi olla nii ahvatlev, kui veidi kaugemal olev raps või rüps.

Valitavatele kultuuridele on olemas PRIA nimekiri. Samuti on PMK välja töötanud segude soovitus, kus on üheaastaste ja mitmeaastaste taimede segud ja nende proportsionaalne osakaal.

J. L. ettepanek on tarude paigaldamiseks püsivate alade loomiseks. Tegu on keskkonna meetmega, sest tuleb luua jääv keskkond tarudele ja ei saa tarusid panna erinevasse kohta. Samuti pakusid püsivad tarude alad püsiva elupaiga teistele liikidele ja suurendab seeläbi elurikkust. Mesinikud ütlevad, et pole turvalist kohta, kus tarud võiks olla.

KOKKUVÕTE

- Lisada mullaparandamise indikaator
- Eemaldada talvise taimkatte nõue
- Taimekaitsevahendite keelamise, piiramise, lubamise nõue läbi mõelda
- Püsivate alade loomine tarudele

KSM PÕHIMEEDE

Tartu Ülikool (A. H.) toob välja vajaduse paigutada rohumaa ribad KSM põhiskeemi. J. L. viitab kahele erinevale rohumaa teemale – flower strips ja rohukamarat loovad ribad ning soovib mõelda lisapaindlikkusele. Tartu Ülikool (A.H.) avaldab soovi joonisele, mis kajastaks sekkumisi vastavalt erieesmärkidele. Tootja toob välja segaduse rohumaa ribade osas. Hetkel on mõned asjad ökokavast ja mõned KSM-st.

Maaülikool esitab võimalusena viljavaheldust ristõieliste ja rapsi kahjurite arvukuse alla surumiseks ning palub muuta kolme aastase vahe nelja aastaseks. MeM on sellel teemal analüüsinud ning järeldus on, et jääb kolme aasta tagant ristõieliste viljavahelduse nõue.

Tootja selgitab, et vaid mõnel üksikul põllul läheb 3 aastat vahet ja tuleb raps, enamasti on vahe neli või ka viis aastat. Herne ja oa hind on kallis, nende kasvatamine on kallis ja neid ei saa tihti koristada. Tootjad hoiavad üldiselt pikemat ajalist vahet, aga vahel on vaja kolme aasta võimalust. Kõdrasääse teemal – naabrill võib olla järgmine aasta kõrval põllul raps, kõdrasääsk kolib järjest edasi ja levib, kui ei tehta omavahel koostööd. Kui on kõdrasääsk teada, siis naaberpõllumehed lepivad omavahel kokku, et teevad põllud koos teise kohta, et saada pikem vahe ja leevendus kõdrasääsele. Teavitustöö kannab vilja. Seetõttu on vajadus koolitusmaterjalidesse kasurite ja kahjurite elutsükli tutvustamist.

KOKKUVÕTE:

- Vajadus erieesmärke kajastava joonise järgi, et analüüsida kõigi eesmärkide kaetust
- Vajadus koolitustel kasurite ja kahjurite elutsükli tutvustamisele

MULLAPROOVID

PMK kommenteerib, et köögivilja, maasika, ravimtaimede ja maitsetaimede kasvatuses on erineva suurusega ettevõtted erinevate tingimustega. Neid ei saa ühena võtta. Kas Aiandusliit saab teha ettepanekuid siin?

J. L. tõstatab küsimuse mulla analüüsimise vajaduse kohta? - väetamise ja lupjamise koormuse andmiseks. Seire jaoks midagi ei saa, väljundit ei ole. Kas ei toimu üle mõõtmine? PMK selgitab, et seire uuringud on PMK lehel. J. L. on uuringutega tutvunud ja need ei ole usaldusväärsed andmed. Järeldusi ei saa teha, kui andmestik on jama. PMK selgitab, et süsiniku ja huumuse sisaldus tuleb määrata Euroopa Liidu tasandil.

J. L. viitab usaldusväärse ebaühtlusele erinevates meetmete aruteludes. Kui metsas teha analüüsi, siis ei võeta tõsiselt kui on alla 5 proovi hektari kohta. Kuidas ühes kohas usutakse, teises kohas ei usuta? Samuti lisab, et on vaja sisustada eesmärki. Eesmärk on lämmastiku ja fosfori kadude vähendamine ja bilansi tasakaalustamine. Tootja tuleb meelde, et lämmastiku, fosfori ja väetuspilani täitmise kohustus VeeS. Samuti küsib, kui vanad mulla analüüsid uuel perioodil kehtivad? Osadel on proov võetud eelmise programmi perioodi lõpus. Kas jääb kalendriaasta või proovivõtmise aasta. Sellega seoses on tekkinud küsimusi. MeM vastab, et põhjendused ei tule sekkumislehte. Põhjendused on eelnevas etapis, kus on SWOT ja muu taustaks. Mulla proovide võtmise rütm jääb samaks – 5 aastase sammuga.

KOKKUVÕTE:

- Köögivilja, maasika, ravimtaimede ja maitsetaimede kasvatuses on erineva suurusega ettevõtted erinevate tingimustega. Neid ei saa ühena võtta. Ootame Aiandusliidult ettepanekuid.

DIGIPÕLLURAAMAT

EPKK on seisukohal, et tegemist peaks olema valikulise meetmega (st ökokava), et seeläbi soodustada digipõlluraamatu ja toitainekasutuse abivahendi kasutuselevõttu. Nii digipõlluraamat kui toitainete kalkulaator on alles välja töötamisel ehk täna puuduvad toimivad lahendused. Seega pole teada, kas toetuste ajaks saavad olema töövalmis lahendused. Lisaks võib põllumehel tekkida kohustus digipõlluraamatu nn topelt pidamiseks, kui ettevõttes on juba selline lahendus kasutusel (täna juba olemas head lahendused, mida kasutatakse). Tekkis samuti küsimus, kuidas on digipõlluraamat defineeritud, st kas elektrooniliselt Excel formaadis põlluraamat on ka digipõlluraamat? PMK selgitab, et riiklik põlluraamat ühendandmete PIP. raames on põhikontseptsioon erarakendustega ühildumine. Seega ei pea keegi mitut põlluraamatut pidama, kõik on seotud ja andmeid on võimalik üle kanda. Samuti on võimalik valikuliselt andmeid PRIAse kanda. EPKK jätkab, et ökokavas on selle pärast praktilisem, sest KSMi pakett on kindel ja seal ei oleks selliseid lisa asju, millest tootja sooviks ootamatult loobuda. Digipõlluraamatu ökokava alla viimist toetavad EPKK ja Mahepõllumajanduse koostöökogu. EPKK lisab, et üheaastane meede ei tähenda seda, et tootja rakendab seda ainult ühel aastal, sest põlluraamatu kohustus tuleb vee seadusest. Digipõlluraamatu vahend tuleb teha nii hea, et seda on mõtet pikemalt teha. Ökokava kaudu lahendamine aitab digipõlluraamatule üle minna. Mahepõllumajanduse koostöökogu lisab, et paljud tootjad on mures PRIA kontrolli üle selle lahenduse kaudu. Mõned tootjad arvavad, et nad ei pruugi tahta seda kasutama hakata. EPKK märgib ära negatiivsed kogemused seoses ühe päeva hilinemisega toetuse vähenemisega looma toetuste puhul. PRIA selgitab, et kontrollitakse ainult toetustega seotud asju.

MeM toob välja, et digipõlluraamat on kõigi keskkonna nõuete elemendiks. KeM toetab põhiskeemi osana. PMK: digipõlluraamat ei asu PRIA serverites. See on omaette IT üksus. Tootja märgib ise linnukesega milliseid andmeid kellele jagab.

Glüfosaadi piirang ökokava mõistes seoses vahekultuuriga - sõnastus vajab täpsustamist.

PMK selgitab, et glüfosaati saab kasutada põhikultuuri koristamise järgselt enne vahekultuuri külvamist. Tootjal tekib siinkohal küsimus, et kuidas peale koristust ja enne vahekultuuri kasutada glüfosaati. Lõikan madalalt maha. Kui on orashein või muud juurumbrohud, pean ootama, et tuleks uued lehed. Pean ootama, et glüfo mõjuks. Aga põhikultuuri koristamise ja vahekultuuri vahel sellist ootamise aega ei ole.

PMK arutleb, et orasheinal ja põldpiimohakal on maalähedane biomass olemas. Selleks pole vaja oodata. Kui tahta, on seda võimalik teha. Tootja vaidleb vastu. Alumised lehed on nii palju vanad lehed, need ei toimetama enam aktiivselt. Glüfosaadi jaoks on vaja noort lehte, et toime mõjuks. Kui glüfosaati teha surevale lehele või vanale lehele, ei jõua toime juurtesse ja sellisel tegutsemisel jäävad juured ja risoomid alles. Siis tuleb uuel aastal uuesti pritsida vähemalt kevadel, kui mitte uuesti ka sügisel. Ja see on keskkonnale kahjulik.

PMK tõstatab vajaduse tõmmata selge piir 1) ökokava mõistes vahekultuur, haljaskesa, haljasväetis puhul ei tohi glüfot kasutada 2) muul juhul võib

KeM palub glüfosaadi kasutamine selle meetme alt keelata. Komisjon on tellinud aruande, kui palju LR-d panustavad, Eesti on peajagu üle, KSM panustab. Rangemaid meetmeid on vaja, et põllumajandusmaal see oleks ka parem.

KOKKUVÕTE:

- Jäävad erinevad seisukohad digipõlluraamatu asukoha osas – kas KSMi põhimeede või ökokava. Ei saavutatud ühtset seisukohta
- 1) ökokava mõistes vahekultuur, haljaskesa, haljasväetis puhul ei tohi glüfot kasutada 2) muul juhul võib

ALGKOOLITUS JA TÄIENDKOOLITUS

Võiks kasutada kasurite ja kahjurite teemat.

KÖÖGIVILJA KASVATUS, AEDVILJA KASVATUS, RAVIMTAIMEDE JA MAITSETAIMEDE KASVATUS

PMK: meie ettepanek on haljasväetist külvikorra põhiselt kasvatada. Köögiviljakasvatajatel ei ole ainult köögiviljad, on ka heintaimed, teravili ja need tasandavad huumusbilanssi. Meie mõte oli, et haljasväetiskultuuride kasutamist võiks vaadata laiemalt, see võiks olla üks osa viie aastasest KSM-i külvikorrast. KSM-il võiks olla 5 aastane viljavahelduse nõue nii, et ühel aastal oleks haljasväetiskultuur, mis oleks eraldi toetatav ja kus kasutatakse vähem taimekaitsevahendeid, samuti võiks reguleerida niitmise aegasid bioloogilise mitmekesisuse soodustamiseks. Kui üks põld viljavahelduses on haljasväetisega, on võimalik vähendada keemiliste taimekaitsevahendite hulka. Toetus peaks olema suurem, et kompenseerida teraviljakasvatusest saamata jäänud tulu, kuid samas mitte toetada rohkem kui ühe aasta jooksul, muidu hakatakse haljasväetiskultuure liiga palju kasvatama.

PRIA: olen aru saanud, et nimekiri antakse ette, mida saab mittetootlikel aladel haljasväetiskultuurina kasvatada.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: mittetootlikel aladel põld peab olema sööti jäetud, ei tohi muid tegevusi teha. Kui haljasväetiskultuurid on mittetootlike aladega seotud, ei tohiks keelata niitmist umbrohuleviku pidurdamise tõttu, eriti mahetootmises. Istutavate kultuuridega koos vahekultuuride kasvatamine vaovahedes – kapsa reovahedes näiteks külvatakse vahekultuur reovahedesse koos kapsa istutamisega. Ettepanek, et ei peaks olema haljasväetise kasvatamine köögiviljale eelneval aastal vaid kohustuseperioodi jooksul vähemalt ühel aastal peab kasvatama haljasväetiskultuuri.

PMK: see peaks siis olema ühe põllu kohta, et samal maal ei kasvatataks mitu korda kohustuseperioodi jooksul või ei hakataks tükeldama põlde.

MeM: mittetootlikud alad on kindla perioodi jooksul. Pärast seda perioodi on tootlik tegevus lubatud, ka niitmine. Ei ole välistust haljasväetise osas – st haljasväetis võib olla mittetootliku alana.

PMK: haljasväetiskultuuri niitmise aega saab nihutada vastavalt loodusele. Niitmise nõue võiks jääda, mass läheb suuremaks, kui vähemalt korra niita.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: haljasväetise niitmise räägitakse, kas võib karjatada?

PMK: Kui karjatada, vähendame eesmärki toiteelemente täielikult tagastada, võimalikult palju toitaineid toota ja tasakaalustada huumusbilanssi.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: kuidas kontrollitakse seda, kas niitmise järel jääb nende põllule?

MeM: haljasväetise kasvatamise mõte ongi see suur haljasmass viia pärast mulda, mitte loomadele sisse sööta.

PMK: Peame massi jätma põllule, niitmise me seda suudame, karjatamisega ainult osaliselt

KOKKUVÕTE:

- Haljasväetiste kasutamine on köögiviljale vajalik, otsime lahendust kuidas seda toetada.
- Lisada haljasväetiskultuurid ka mittetootlike alade sekkumisse
- Lahtiseks jäi veel niitmise küsimus haljasväetiskultuuridel.

GLÜFOSAADI PIIRANG

KeM: kas närvutamine on siia lisatud, sest see on seaduslikult keelatud?

MeM: on juba keelatud

KeM: glüfo keelamine sügisel saagijärgselt. Glüfo laguprodukti AMPA jääke leitakse sügisel kasutusel, maa ettevalmistamisel talikülviks.

Tootja: sügisel on aega lasta glüfol mõjuda, orase hävitamiseks kogu juurekava ulatuses. Kui jätta glüfo kevadesse, peab kaua ootama, et taimele piisavalt lehemassi tuleks, mis toimeaine sisse võtaks. Kui taim ei ole piisava lehemassiga, pritsiks glüfo lihtsalt mullale. Kui lehe mass ei ole piisav, ei jõua toimeaine lehe

kaudu juurtesse, kuigi juurekava on tugev. Kevadel on tõusvad taime toitained voolud ja ei pruugi toimeained juurteni jõuda. Samuti tekib aken kevadkülvi osas, et oleks vaja juba külvata ja pole aega enam toimeainet oodata, siis hilineks külvid. Kui toimeained ei jõua juure tippudeni, tekib järgmisel perioodil, kasvuaastal või pärast koristust uuesti vajadus glüfot kasutada. Sügisene kasutamine on oluliselt keskkonnasõbralikum – on aega lasta oodata toime ära ja ei pea järgmine aasta enam sellel põllul kasutama. Kui suunata tootjad kevadel glüfot kasutama, suurendaksime keskkonnale kahju.

Tootja: kui vaadata külmkappi, ei vaata sealt otsa ühtlane silo, vaid on tomat, kurk, mais ja kõik muud asjad – ehk paraku on põllumehe ülesanne kasvatada konkreetset kultuuri. Ei ole võimalik ühtlaselt kasvatada 50 erinevat taime ühel põllul. Peenra peal ka kasvatatakse ühte põhikultuuri vao peal ja umbrohi kakutakse välja. Seega tuleb elurikkust vaadata veidi teisiti kui ühtlast lillevälja. Keeruline on panna põllumajanduse tootmise konteksti elurikkus ja taimekaitse. Põllumehe esmane ülesanne on ära kasutada muld ja päikesevalgus – me proovime võimalikult hästi ära kasutada päikeseenergia aega, et põllu peal kasvaks kultuur, mis seob päikeseenergiat ja mille tulemusel tekib orgaaniline aine. Selleks, et glüfosaat saaks umbrohule mõjuda, peab olema umbrohi kasvanud teatud massini, et oleks rohelist lehe pinda. Kui oli glüfosaat lubatud koristuseelselt, mitte närvutamiseks, vaid orasheina tõrjeks, oli see keskkonnale kõige sõbralikum. Kui kasutame glüfosaati pärast koristamist, oleme sunnitud ootama, et umbrohu leht läheb piisavalt suureks, et toimeained juurtesse absorbeerida. Kui on vihm ja ebasoodsad ilmastikuolud, pestakse glüfo kiiresti maha. Glüfot kasutatakse raskesti tõrjutavate umbrohtude tõrjumiseks, mida teiste meetoditega ei saa efektiivsemalt ega paremini tõrjuda. Kuna oleme ühe laua taga, peaksime otsima terviklikku lahendust, mitte ütleva, et keelame lihtsalt ära ja meid ei huvita muu tulemus.

J. L.: kas glüfo keelamine sügisel ja kevadel 12. mai arutelust käib käsikäes KSMga?

MeM: herbitsiidide mittelubamine on valikuline.

J. L.: on kaks meetet, mis natuke kattuvad ja natuke ei kattu. Loogika üldine muster hakkab paigast ära minema.

Maaülikool: tegu on keskkonna sõbraliku majandamise meetmega. Üks prioriteet on bioloogiline mitmekesisus. Uuringutest on näha, et sügisel kasutamisel on kõige suurem mõju.

J. L.: kuhu on jäänud täppispõllumajandus, mis on osa maaelu arengukavast? Praegu räägitakse glüfosaadist, mis on hea või halb. Täpsed agrotehnilised võtted aitavad majandada keskkonnasõbralikumalt. Kas võiks täppispõllumajandust siia meetmesse ambitsioonikamalt siduda kui otsikud ja mis võiks olla keskkonnale suureks abiks ja saame ka näidata, et me juba teeme ülimalt keskkonna sõbralikku põllumajandust.

Tootja: mida mõtled täppispõllumajanduse all. Inimesed saavad täppispõllumajandusest erinevalt aru. Täppisviljelus on asukoha põhine majandamine, mis on GPS-ga seotud. 1) mulla harimine. Täppisviljelusega välditakse ülekatteid. Sõidetakse mööda trajektoori ja mulla liigset liigutamist ei toimu. 2) täppis väetamine lähtuvalt mulla proovidest, kus on aine puudu või ülejääk. 3) täppis taimekaitse pritsidel väljalülitamised, et vältida ülekattet ja põllu piiridest üle minemine.

Andurid ei ole veel sentimeetri täpsusega, et ühte kohta paneme kemikaali ja teise kohta mitte. Väetamise puhul on sensorid, mis vaatavad taime roheandurid. Taimekaitses on ülekatte vältimine.

Eelkõige võimaldab täppisviljelus taimekaitse töö paremat ajastamist.

Temperatuuride puhul on see olukord, et kemikaalid toimivad paremini kõrgematel temperatuuridel ehk +10 ja edasi. Selle aasta suur probleem on öökülmad, et lihtsalt ei saa põllule. Taim lihtsalt ei omasta aineid 2 ja 3 kraadi juures. Õhulõhed lähevad kinni ja tekib kaks olukorda 1) kemikaal ei mõju, aurustub ära 2) tekitab taimel lisa stressi. 3) kõrge temperatuuriga tekib piisa aurustumine. Aurustub vesi ja kemikaal keskkonda – õhku. Järjest keerulisem on seda akent leida ja järjest suuremaid ja kallimaid pritse peab ostma. Hoiame natuke kokku kemikaalide pealt.

Glüfo toime on +3 ja +5 olemas, aga kaua võtab aega taime sisse minek. Kui on suur tihe taimik, saab imenduda 3-10 ööpäeva jooksul ja kleepaine peab ka olema, et ära ei voola. Puju tõrjeks tahavad +12 ja öösel ei tohi alla +5 olla.

Igale asjale tuleb läheneda erinevalt!

Pritsimise tehnoloogia on triivi vähendamine ja paremate aegade leidmine!

MeM: otsakud saab muuta tehnoloogia peale sõnastuse osas.

EPKK: kuidas kindlustada, et turul on alternatiivsed tooted neile, mis keelatakse. Ettepanek on otsakud viia valikulise meetme alla. Laiendada otsakute mõistet.

MeM: mõiste laiendamine on õigustatud. Vabatahtlikkuse osas on meedet raske hinnastada, sest erinevatel tootjatel on erinevad vajadused. Mõni soovib otsakud vahetada, mõni terve seadme. See oleks mittetasustatav nõue.

EPKK: kahju, kui tootjal jääb KSM võtmata või ta ei kvalifitseeru, sest tal pole otsakuid.

MeM: mõnel juhul on see kulu 500-700 eurot, siis ei oleks see takistus

EPKK: kui ettevõtjal on vaja seade välja osta. Kuna KSM on ette nähtud tootjale keskkonna sõbralike praktikate rakendamist ja siin on nõuded, mida on keeruline rakendada, siis ei tule siia paketti liitujaid. Peab olema tootja jaoks teostatav.

J. L.: 15m teenindusala. Kumb on suurem, kas köögivilja toetus või mittetootlike alade toetus. Äkki lükata mittetootlike alade alla?

MeM: need on samad

KOKKUVÕTE:

- Glüfosaadipiirangu osas on töögrupi liikmete arvamused erinevad.
- Vahekultuuride puhul peame silmas vahekultuuride ökokava, see tuleb eraldi ära mainida või näha glüfosaadipiirang ette vastavas ökokavas mitte KSM-is.
- Muus osas jääb piirangu ambitsioonikus suuresti samaks, mis käesoleval perioodil.

VÄÄRTUSLIKE ROHUMAADI SÄILITAMINE

MeM tutvustab meedet.

J. L.: ühinguid on palju, eksperdid nendes ühingutes tihtipeale korduvad. Botaanika eksperte ei ole Eestis palju. Ja seega füüsiliselt on inimeste arv väike, mis sest et asutusi on palju. PLKde ja Natura alade inventeerimist tehti aastaid. Kui on vaja inventeerida põllumaid, siis see hulk on nii suur, et seda ei saa teha ühe aastaga, kui tugineda eelmiste inventuuride kogemusele. Meil on PLK-d ja Natura alad juba olemas, keskenduks esimeses järgus hetkel sellele.

MeM: Taimeatlase koostamine juhtimisel näitas, et on võimekus seda teha. Inventeerimise kiirus oleneb sellest, milline on inventeerijate grupp.

Tartu Ülikool (A. H.): tegu on mahuka projektiga. Selle alustamiseks on vajalik olemas. Sarnaselt taime atlase koostamisele, kus kahe aasta jooksul töötas peaaegu 40 inimest inventeerimisel. Taotlemise hetkeks on kaardikiht tekkinud samuti juhend tootjatele potentsiaalsete alade äratundmiseks. Kaardikiht peab enne taotlemist olema valmis. JÄÄB SELLES PUNKTIS ERIARVAMUS

MeM selgitab toetuse tingimusi. Karjatamine on lubatud. Niitmine ei ole kohustuslik, aga kui niidab, peab niite kokku koguma. Järelkarjatamine ja niitmine on põhitingimuse raames lubatud. Lisategevust valides niitmine pärast 15 juulit lubatud.

Erinevalt herbitsiididest ei ole fungitsiidide ja insektitsiidide võimalik asendada. Herbitsiidide saab asendada teiste agrotehniliste võtetega. MeM: Kui on 15 juuli niitmine nõue, on kaugseirel näha biomassi järsk muutus. Kas pärast seda karjab või mitte, ei tohiks probleem olla.

PRIA: kas niitmine ja karjatamine on vaja eraldi välja tuua – ehk piisab hooldamine?

KeM: seire puhul pole kuupäeva kasutamine hea. Pildid tulevad nädalase vahega

PRIA: oleneb kui suured alad on. Kui on väga väikesed alad, ei saa seda pildiga kätte.

MeM: kas võib eelnevalt karjatada sellel alal? Enne niitmist väga palju ei karjatata. Soov on karjatada pärast niitmist.

PRIA: sügisel kohale minnes ei saa tuvastada, kas on enne karjatatud.

KeM. Suurte põldudega saab näha, kui biomass on pärast jaanipäeva läinud. Väikeste põldude peal seda seire teel ei tuvasta.

J. L.: kas lisategevusel on väärtus? Eesmärk on niita võimalikult hilja, et rohkem seemneid kukuks maha. Või on mõni teine eesmärk ja väärtus?

MeM: Uuel perioodil on ÜPP tingimus rohumaa del see, et ala hoitakse avatuna. Ei tea, kuidas päriselt rakendub. Murekoht on, et kõik alustavad liiga vara niitmist. On vaja anda indikatsioon, et niitmine oleks hilisem.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: põldudel, kus on toimunud kevadine karjatamine ja seejärel niitmine ja sealne liigirikkus on säilinud, siis see tootja on õigesti toiminud ja saame vaadata, kui pikalt tootja on rohumaa le toetust küsinud. Ja kui liigirikkus tema tegevusega on säilinud, siis see ongi hea. Samas, peaks saama sellel alal hinnata, kas liigirikkus on suurenenud või vähenenud tema tegevusega taotlemise ajal. Kevadist karjatamist ei peaks piirama.

KeM: me ei saa üldse kontrollida seire teel niite ja heksli eemaldamist, ainult kohapealne ja väga kiire kontroll. Eesmärk saada selliseid meetmeid, mis on seire teel kontrollitavad, sest siis on raha kasutamine palju kindlam

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: eesmärk võiks olla ka see, et kui tootja on elurikkust säilitanud, siis see tegevus saaks toetatud. Taimede tundmise osas ei ole raketi teadust. Tegu on oma kodumaiste taimedega. PRIA töötajad ei ole rumalad, et ei saaks nende tuvastamisega hakkama. Kontrollimise teravus on ületähtsustatud.

J. L.: rohumaa ribade meetmes lasi PRIA mitmetele mõtetele vee peale, sest ei näidanud valmisolekut taimede tundma õppimise vastu. Rohumaa meede läks oluliselt lihtsamaks ja magedamaks, sest ei olnud valmisolekut taimi tundma õppida. Kui PRIA-s on toimunud oluline areng selles küsimuses, siis pole probleemi.

MeM: heksli kokku kogumine on erandlik. Hetkel on nii sõnastatud, sest silo hekseldati pikema heksliga, närvutati ja koguti kokku. Kui rääkida tavapärasest hekseldamisest, siis seda üldjuhul ei koguta kokku. Sellise sõnastusega välistatakse hekseldamine

PMK: kui tehakse ruloonid, mis jäävad talveni maha. Kas see on soositav? Kas see mõjutab rohumaa väärtust? Kui ruloon on peal talveni, surub loodusliku taimi alla.

A.H. Liit: silokile rullid ei tohiks olla, see soosiks heina ja rohu looma söödaks jõudmist.

PRIA: rulooni puhul tuleme toetusõigusliku maa mõiste juurde. Ühe aasta jooksul on rulooni alune pind sobiv. Pikemat aega hakatakse pinda vähendada.

Ettepanek lubada rohumaa del äestamist, et tasandada väljaheiteid ja pinnase õhutamiseks.

PMK: äestamine ei kahjusta taimi.

PRIA ettepanek lisada digipõlluraamatu nõude. See teema jääb kõrvale, sest see võiks olla üheselt lahendatud kõigi meetmete puhul.

PRIA: kas keskkonnatundlik püsirohumaa on toetusõiguslik? Kui hakatakse väärtuslike rohumaa de kihti koostama, võib olla on selle raames võimalik anda hinnang sellele, kas TPR loetakse terviklikult toetusõiguslikuks juhul, kui uuel perioodil selline kiht tuleb. Tingimuslikkuse all on toodud Natura püsirohumaa d. Toetusõiguslikkuse hinnang võiks anda kogu kihi kohta, et ei tekiks taotlemisel mitu kihti, mida tootja saab arvesse võtta. Tundlikul püsirohumaa l ei tohi kamarat kahjustada.

J. L.: potentsiaalsus on olnud Natura ja teiste puhul probleem, sest potentsiaal on näiteks 100 aasta pärast. Varasem kogemus näitab seda. Liigivaene rohumaa ei ole teema? Mis numbrist alates on liigirikas?

Terminid ei ole täpselt paigas. Emajõe luht on 2-3 liigiga vs ujula tn park 30 liigiga.

PMK: Kas on võimalik, et meede ei rakendu, kui asju registritesse ei sa ja terminid paika ei saa?

MeM: meil on meetmeid, mis rakenduvad hiljem.

MeM: ettevalmistused käivad, et rakenduks perioodi alguseks.

Tartu Ülikool (A. H.): muldade süsinikuvaru esimene teema. Kas sellega seoses on ettepanekuid, KSM ju sellega tegeleb?

KOKKUVÕTE:

- Sekkumine täidab elurikkuse kaitse eesmärki ning on oluline.
- Mitmed tehnilised küsimused vajavad edasist arutelu, näiteks meetodika, eksperdid ja hooldamise nõuded.

KARJATATAV ROHUMAA

Miks peaks toetus olema füüsilistele isikutele?

Loomade heaolu toetuse saajaatest ligi veerand on füüsilised isikud. Kindlasti ühtlustame terminid.

Kas toetust võib võtta looduskaitse alal olevatele rohumaadele? – jah. Lihtsalt PLK osas peab vaatama, et topelt ei lähe.

Augustist võib järelniita.

PRIA: kui samal karjamaal tehakse nii niitmist kui karjatamist, siis see on kontrollimatu, me ei suuda tuvastada, mis tegevust on tehtud, suudame tuvastada ainult biomassi vähenemist. Tahtsime õpetada süsteemi karjatamist tuvastama. Saab näha, kuidas see minema hakkab, süsteemi peab paar aastat treenima. Hetkel ei saa niitmist ja karjatamist eristada. Kas enne võiks niita ja siis karjatada?

MeM: lindudele pole see siis niivõrd hea elupaik. Me peame mõtlema, mida me selle toetusega kompenseerida saame. Kuna ei niideta, siis saak on väiksem. Saamata tulu moodustab toetuse suuruse. Muid asju pole kompenseerida. Lihaveiste ja lammaste karjatamine on meil tavapraktika. Saamata jäänud tulu selles mõttes, et rohumaal, kus karjatatakse ja niidetakse vahelduvalt või ainult niidetakse, on saagikus suurem võrreldes sellega, kui alal ainult karjatatakse. See pole seotud rohuma uundamisega. Kui rohumaal ainult karjatada, on saak väiksem.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: kõige suurem mure on karjatamisega mai-16 juuni ja rohkem loomad peale ei lähe. Kas see on kontrollitav?

MeM: karjatamise päeviku ja väljaheidete järgi saaks kontrollida.

PRIA: ainult põllu või karjaraamatu kontroll.

PMK: suures osas on see meede suunatud piimaveiste karja suurendamisele. Karjatamine sõltub pidamistehnoloogiast. Kas selle meetme eesmärk on turgutada need piimaveised karjamaale, keda peetakse laudas?

MeM: tõepoolest loodame seda piimaveiste puhul. On tootjaid, kes ka mullikaid ja kinnislehmi ei karjata. Tahame, et mingitki osa piimaveistest karjatatakse, ei loodagi, et kõik loomad välja viiakse.

PMK: see peab siis märkimisväärne toetuse lisa olema, sest sees pidamisega on üks eesmärk piima tootmist maksimeerida. Rohumaale minekuga võib toodang langeda. Ja seda meedet ei valita.

MeM: seda peab arutama loomade heaolu toetuse raames, piimaveiste karjatamist toetame loomade heaolu sekkumise alt.

PRIA: foto tegemise võimalus ja kasutusvõimalused on olemas.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: ehk peaks olema taotlusel märke tegemise võimalus tootjale, kes joodab loodusliku veekogu juures. Siis saab keskkonnaamet seda kontrollida. Kas mahe saab taotleda?

MeM: mahedatel on mahetoetus loomadele, rohumaale, lisaks ÜPT, ammlehma ja ute toetus. Ei kujuta ette, et karjatataivate rohumaade toetus ka sinna peale ehitada.

PMK: orgaanilisi graanulvæetisi võiks olla lubatud karjatatavale alale viia. Sellised graanulid on lubatud ka mahedas. Mahedatel on toiteelementide puudus ja karjatamisega viiakse ka palju elemente ära.

MeM: juhul kui lubame väetisi, tuleks baasnõudeks panna, et looduslikel rohumaadel on väetamine keelatud ja karjatataivate loomade poolt jäetav sõnnik. Minimaalset karjatamiskoormust ei ole seatud. Milline on ÜPT saamiseks plaanitav rohumaade hooldamise kohustus?

Otsest tegevuslikku kohustust ei ole plaanis rakendada, vaid avatud maastiku hoidmine. Mahedas ei ole loomkoormus ainult karjatamisele, vaid on kogu rohumaale ja terve aasta peale. Ehk saab ka talvesööda.

PMK: see oleneb, kui me tahame ekstensiivseid rohumaad. Mahe tingimata ei väeta, tavatootja toodab ja suudab sööta toota ja saab loomkoormust tõsta. On osad ekstensiivsed rohumaad, kus ei saa rohkem loomühikuid pidada, siis peab aluseks olema 0,2 loomühikut. Kui lubada väetamine, saab koormust ka mahedal tõsta.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: 0,4 oleks hea loomühiku arv. Innustab loomi pidama õigel viisil. Lühiajalisi rohumaad peab saama väetada.

MeM: Liigirikkad lühiajalised rohumaad võtame välja, soovime soodustada püsirohumaade säilitamist.

J. L.: mahedad puude ja põõsastega aladele ei saa?

MeM: tegelikult saab kuni 50 puuga aladele.

PMK: Karjatavad alad on väljaspool põllumajandusmaad. See on registris olemas. Puude ja põõsaste kattuvus on suurem kui 50.

Keskkonnaministeerium: kuidas määratletakse loomapidamishoone. Kui on ehitatud söödahoidlaks, kas seal võib loomi pidada?

MeM: Hoone peab olema põllumajandusloomade registris.

KOKKUVÕTE

- Sekkumisega toetatakse lihaveiste, lammaste ja kitsede karjatamist püsirohumaadel. Nende loomarühmade karjatamine on tavapraktika, kuid toetusega soodustatakse püsirohumaade säilitamist ja ekstensiivsemat majandamist. Piimaveiste ja hobuste karjatamist plaanitakse toetada loomühikupõhise maksena loomade heaolu sekkumisest, et ka neid loomarühmi rohkem karjatataks.
- Töögrupi liikmete ettepanekuid arvestades võetakse sekkumisest välja karjatamise piirang veekaitsevööndis ning kaalutakse väetamise lubamist peale karjatamisperioodi ja looduslikud rohumaad, kus on lubatud vaid karjatamisel maha jääv sõnnik. Töögrupis tehti ettepanek lisada nõue toetatavate rohumaade minimaalse karjatamiskoormuse kohta karjatamisperioodil. PRIA jätkab kaugseire võimaluste arendamist, et karjatamist saaks tuvastada kaugseire teel.

MAHE ÜLEMINEK

MeM: me soovime sekkumises piirduda ainult nende nõuetega, mis on Mahepõllumajanduse nõuded. Vastasel juhul ehitaksime uue standardi, mis on midagi muud. Nõuded on defineeritud Euroopa Liidu Mahepõllumajanduse määruses, maheseaduses ja ministri määrustes.

Kui tootja võtab üle mahepõllu, siis kõrgemat toetust enam ei saa, sest üleminekutoetust antakse alustavale ettevõttele, kes peab täitma üleminekuajal mahepõllumajanduse nõudeid, aga tooteid mahedana turustada veel ei saa.

Mahepõllumajanduse koostöökogu: kohustusi võetakse üle, kui üks mahetootja lõpetab tegevuse, siis saab teine tootja mahemaal jätkata. Osa mahe puhul tehakse ka lühendamisi. Ei tohiks siduda enam maa staatusega. Toetuse vähendamise aluseks ei peaks olema koolituse tundide arv. Võiks rääkida koolituse päevadest.

PRIA: kulutame päeva palju aega tagasinõudmistele. Nõudele peaks lähenema nii, et sellest probleemist lahti saaksime. Teeks sarnaselt viljavaheldusele. Seal on kirjas, et teravilja ei tohi olla kolmel järjestikusel aastal. Kui rikud, saad rikkumise mitte nõude tagasikutsumise. Kui näiteks mahe tootja ei tee mingit rohumaaharimist nii, nagu vaja, saab toetussumma vähendamise. Siis ei peaks eelmise perioodi eest summat tagasi küsima.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: köögivilja, rühvelkultuurid, ravimtaimed, maitsetaimed, puuvilja- ja marjakultuurid. Till, kartul, maasikas, kapsas ja põlduba saavad olla. Kas need saab sortidega korda?

PMK: kas mahedale ülemineja peab võtma mulla proove?

MeM: kes KSMst tulevad, need peavad.

PMK: nii et, kui tootja juba on mahedas, ei pea mullaproove võtma?

MeM: jah, sest ei taha lisaks standardile täiendavaid kohustusi tuua

PMK: nii et ei saa hinnata mahe põldude mulla viljakuse langust, tõuse ja muidu muutusi. Ja kui tootja on otsustanud mahevätiseid kasutada, siis otsustab ise, kas ta teeb selleks mulla proovi ja plaani nende põhjal.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: tootja teeb mullaproovid ÜPT raames. Kas võib olla 0,5 mahedasse sisenemiseks? Kas võiks KSM ka 0,5 ha olla?

Keskkonnaministeerium: muld kui ressurss. Üks ais on liigne väetamine. Aga selle ressursi hoidmiseks oleks mullaproovide nõue vajalik.

MeM: eeldame, et enamus mahedatest taotleb KSMi.

PMK: kui mahedatel oli kohustus mullaproove võtta. Kui ei olnud kohustust, siis ei võetud. Otseselt sõltub järelikult, kas nõue on meetmes sees ja seda ei tehta oma rahakoti arvelt. Püsirohumaast kõige vaesemad

on toitelementide poolest rohumaad, eriti mahe rohumaad. 5 ha mullaproovide võtmine on nagu kõigi teiste erinevate proovide puhul.

Mahepõllumajanduse koostöökogu: ülemineku perioodi nõudesse võib mullaproovi sisse kirjutada
Tootja: pikaajalised mahe tootjad on eelmised kaks perioodi proovi võtnud. Maheda jätkamisel oleks toetuse kavas proovi võtmine vajalik. On tublisid mahe tootjaid, kellel on loomakasvatus kõrval. Seal on vaja vaadata mida kuhu paned. Miks KSMi tootja peab täitma ja mahe ei täida. Mahedale peaks see samamoodi olema kohustuslik täita.

Mahepõllumajanduse koostöökogu: küsimus on, kuidas seda ühe aastase meetme puhul teha?!

J. L.: mis on keskkonna sõbralik, peaks olema ühtlane jälgimine. Seega oleks vaja rakendada mullaproovid ka mahedale

MeM: üheaastasele saab mullaproovi kohustuse panna. Ka 5 aastasel jookseb üle perioodi. Kehtib 5 aastat. 1 aastase puhul saab üle vaadata, kas on 5 aastase kehtivusega proov tehtud.

Tootja: seoses viljavaheldusega – viljavahelduse nõue peaks mahedas ka olema veidi teistmoodi kirjutatud. Näiteks ei ole mullale hea, kui mahe tootja kasvatab 3 aastat teravilja ja ei anna sõnnikut juurde. Mahe tootjad on öelnud, et see erisus võiks olla selliselt, et kui tootmises on olemas täistsükkel – nii looma kui taime kasvatus, on kõrgem määr ja kui loomakasvatust ei ole, on madalam määr. Üks tootja võitleb mullaviljakuse eest täistsükliga ja teisel on lihtsam skeemitada toetuse jaoks.

MeM: loomade eest ongi selle pärast lisatakse ette nähtud.

Tootja: see peaks siis olema ka pindalaliselt seotud.

Mahepõllumajanduse koostöökogu: loomade heaolu all on mahe loomade eest eraldi makse. Kõik mahe tootjad kindlasti taotlevad seda täiendavat makset. Ja seega ongi mahe loomakasvatajatel võimalik saada suuremat toetust.

Tootja: tänane meetmeleht kajastab ainult seadust. KSMis on palju lisanõudeid.

Keskkonnaministeerium: mahe tootja saab oma toodangule panna kvaliteedi märgi peale. KSMi tootja seda täna teha ei saa.

MeM: me ei kompenseeri 100% kulutusi. Euroopas on näiteid, et on KSMiga märgistatus

Mahepõllumajanduse koostöökogu: enamusi riigid maksavad mahe toetust selle pärast, et tootjad täidavad mahe põllumajandamise nõudeid. Eesti on ainus, kus on lisanõuded.

PMK: siin meetmes ei ole otseselt maale/põllule mõeldud nõudeid, mis parandaks mulda ja viljakust nii, nagu me KSMi puhul praegu mõtleme. Euroopa liidu määrused lihtsalt ei reguleeri neid. Väga lihtne on minna mahedasse, realselt vajalikke nõudeid maale täitmata.

Tootja: suunata mahe tootjaid paremini majandama ja paremaid saake saama ja keskkonda hoidma, on viljavaheldus vajalik! Kui mahetootja ei võta KSMi nõudeid, ei pea ta neid valima.

KOKKUVÕTE:

- Mullaproovid läksid küsimärgiga kirja
- Toetuskõlblikkuse tingimustesse südametunnistus sisse.:

MULLA- JA VEEKAITSE

KeM: meie ettepanek pinnaveekogumite kaitseks puudutas neid veekogumeid, mille seisund on põllumajandustegevusest avalduva surve tõttu halb. Veemajanduskava uue perioodi meetmekava koostamisel püüame ka võimalikult sihitatud meetmeid välja töötada, mille rakendamisel oleks mõju ja kus oleks oodata veekogumi seisundi paranemist. Kui toetuste maksmisel tuleks alasi prioritiseerida, siis eelkõige eelistaks neid alasi. Kui meil on raha palju ja saame raha nõ helikopterilt laotada kõigile pinnaveekogumite äärsete täiendavate ribade eest, oleks hea, aga see pole vist reaalne. Seetõttu tuleks eelistada alasi, kus on oodata seisundimuudatust.

MeM: veeseadus on baasiks, mis peaks ära hoidma veeseisundi halvemaks muutumise. Tegemist on uue toetusnõudega ja seetõttu võiks alustada toetuse maksmist neist KeMi poolt välja toodud aladest.

J. L.: ehk peaks kaitsma neid alasi, kus on olukord veel hea. Veekogumitel, mis on põllumajandusmaa ääres, on oht, et seisund läheb halvemaks. Veekogumeid, kus olukord on halb, on vaja lisaks ka mudast puhastada

või äravoolu parandada ja see eeldab täiendavaid KiK vm investeeringuid. Näen probleemi, et laseme heas seisundis olevad veekogud käest ära.

KeM LKO: meede võiks laiendada kõikidele pinnaveekogumitele, et tõsta kvaliteeti igal poolt. Seda tuleks aga nt toetusmääraga diferentseerida (eraldi prioriteetsete veekogumite äärsed alad).

KeM: veeseadusest tulenev veekaitsevöönd peaks võimalikku hajukoormusest tulenevat mõju vähendama, see ei saa olla tagatud täiendava toetusega jäetud puhverriba rajamisega.

J. L.: vöönd sõltub sellest, mis seal peal on ning mulla tüübist ja kaldest. Nt on eeskirjas puudu kaldenurk, kus on suurem reostumise võimalus. Millegipärast tahetakse mitmes meetmes maksta toetust sinna peale, kus efekti enam ei ole. Niimoodi makstakse kinni seda, et olukord oleks umbes sama. Eesmärk võiks olla see, et oleks positiivne tulemuslikkus, et säiliks need, mis on veel puhtad.

MeM: olemasolevate heas seisundis veekogumite kaitse tuleb saavutada läbi veeseaduse ja seal kehtestatud veekaitsevööndi.

J.L.: veeseaduse vööndi laius ei ole teema, pigem vööndi toimimise efektiivsus. Ka geograafide analüüsid näitavad, et võib olla super hea vöönd, aga kui teha seal mingi muudatus, siis see mõjutab vett ikkagi. Jõuame tagasi puhervööndite teemasse. Kavandatav meede on nagu puhervööndi meede, aga teise koha peal, et parandada tema staatust.

PMK: meetme idee ongi ju see, et kehtestatakse seadusest rangemad nõuded. Ja teema taandub sellele, et kas me kasutame ainult piitsa või piitsa ja präänikut. Mitte ainult selle meetme ja veeseaduse puhul vaid ka paljude teiste puhul. Veeseaduses on minimaalsed nõuded, mida selle meetme raames on laiendatud ja selle eest ka toetust makstakse. Veekogude puhul, mis on juba halvas seisus, nende puhul on ju nii, et mida enam reostust peale tuleb, seda halvemaks seisund muutub. Enamus siin meetmes olevaid asju on suunatud hajureostusele, mitte punktreostusele. Pinnaveekogud, vooluveekod – meetme puhul taotletakse siin seda, et nt ühe jõe või pinnaveekogu äärde teeksid erinevad tootjad püsirohumaad. See ei tundu olevat väga ebamõistlik. Kaitsevööndite kohta on tehtud uurimusi ja on leitud, et kõige paremini toimib heintaimedega riba ja tema efektiivsus suureneb ca kuni 16m laiuseni. Siin meetmes on kaks nõuet – rohumaad ja see, et vedelsõnnikut on teatud kohtades keelatud laotada.

KeM: meetme eesmärk on veekogumi seisundi parandamine. Peame leidma veekogud, mis on hajukoormuse ja toitainete tõttu halvas seisundis ning püüdma nende veekogude seisundit parandada.

MeM: püüame sõnastust vastavalt sellele eesmärgile parandada.

KeM: See meede võimaldab meil võimaluse läheneda veekogumipõhiselt, seda win-win piitsa-prääniku meedet peaks igati soosima.

J. L.: olen meetmega nõus, kui olukord paraneb või vähemalt säilib. Aga ma ikkagi ei näe kalde arvestamist, et kohustused oleks seotud kaldega veekogude suunas. Maa-Ametil on Lidari põhjal kalde arvestus olemas, seda on lihtne rakendada.

KeM: TÜ selle aasta lõpus valmivas uurimistöös on aluseks see kaldekaart, et teha ettepanek, milline võiks olla iga veekogumi ääres puhverriba/veekaitsevöönd. Selle töö järel vaatame, kas peaksime muutma seadusandlust või saame siin kasutada toetusi.

MeM: kas Lidari andmete alusel ikka on võimalik kontrollle teha, nt üleujutatud alade puhul?

J. L.: Lidari andmed on usaldusväärsed, võimaldavad sentimeetri täpsusega määrata.

KeM LKO: meie ettepanek oli, et toetus võiks olla kättesaadav kõigile, et suunata neid alasid jätkuvalt hoidma rohumaadena.

MeM: küsimus on ka ju eelarves. Meil ei ole piisvalt raha, et kõigile toetust maksta. Nt selle meetme puhul maahooldejatele, kes seda maad ei plaanigi põlluna kasutusele võtta. Neile on mõeldud muud ÜPP sekkumised (sh põhisissetulekutoetus).

J. L.: kas toetust saaks maksta juba räägitud nn puhverriba rajamise meetmest?

MeM: puhverriba on erinevates piirkondades erineva väärtusega, nt intensiivsemas põllumajanduspiirkonnas on selle maa jätmise põllukultuuride kasvatusest eemale raskem.

MeM: selle meetme puhul on välja valitud väga konkreetsete alad, kus on probleem, kuhu toetust võiks maksta. Mullakaitseks ei kujuta ette, et puhverriba selles meetmes toodud eesmärgi täidab.

J. L.: üks on ala valik, teine on meede, mida seal teed ja duubeldamist (sama meede eri sekkumistes) pole mõtet teha.

MeM: sel meetmel on puhverribadega võrreldes erinevad nõuded.

J. L.: äestamine – elurikkuse pärast peab olema ettevaatlik, võid selle hävitada.

MeM: küsimus, kas rohumaa uendamist lubada Kui veekaitsevööndis on maaharimine keelatud, et toitainete erosiooniga või leostumise läbi riski veekogumil vähendada, siis kas ainult taimekaitsevahendi kasutamise keeld aitab ikka eesmärgini jõuda.

J. L.: ribas olev taimestik peab olema efektiivne, võimaldades ka olukorra parandamist. Tihti on vaja täiendavat sissekülvi või istutamist. Kas see peaks olema lubatud ka veekaitsevööndis? Oleneb kas liikide sissekülvi on harimine või mitte. Vanasti kutsuti seda loodusliku niidu parandamiseks.

PMK: turvasmulla pealtparandamine ei pruugi õnnestuda, vana rohukamara käitumine on hoopis teistsugune, vaja on paljamat mullapinda. Pealtkülviga ei pruugi seeme mulda sattuda. Randaalimist ei taheta siin lubada?

MeM: seni oli randaalimine ja freesimine turvasmulladel üks kord kohustuseperioodil lubatud ja plaanisime nii jätkata, aga TG liikmetelt tuli ettepanek seda mitte lubada.

PMK: pealekülvi parandamise teel ei pruugi õnnestuda, kui randaalida ei tohi. Äestamine ei pruugi toimida. Nii äestamine kui randaalimine peab olema edaspidi lubatud. Randaalimine ei hävita vana kamarat, tekitab lihtsalt veidi mullapinda. See tekitab küll mineraliseerumist, aga see pole nii hull kui me ette kujutame.

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit: kaitsta on vaja neid loomakasvatajaid, kelle enamus haritavast maast on turvasmullad ja kelle rohumaa kvaliteet läheb alla. Äkki oleks üks kord perioodi jooksul ikka lubatud rohumaid uuendada, jätta freesimine ikka sisse. Turvasmullade pealtparandamisse ei usu, sest lisatav seeme konkureerib seal orasheinaga jt. Soovime, et on põllu ja veekogu ääres olevad puhverribad oleks põllumaa osa, mitte eraldi põllud/massiivid.

Tootja: kui turvasmullal pole korralikku rohumaad, siis ei seo ta ka korralikult süsinikku.

PMK: turvasmullade ja pinnaveekogumite ääres olevate puhverribade nõuded peaks olema eraldi välja toodud.

KeM: puhverribade puhul on oluline, et võimalikult suure osa aastast oleks mullapind kaetud taimkattega, mis aitaks toitaineid siduda.

J. L.: kui puhverriba taimik üles künda, siis kõik seotud toitained vabanevad ja lähevad veekogusse. Seega, kui seal uuendada, siis nii, et säiliks roheline kate vähemalt osal alast.

EMÜ: kas kuskil on meede, mis aitaks või toetaks turvasmuldi omavaid põllumehi, kes tahavad taastada ala looduslikumat seisu ja tõsta vee taset ja mis emiteeriks kõige vähem CO₂?

J. L.: lisaks NO_xid.

MeM: maaparanduses, mida tehakse maa viljelusväärtuse parandamiseks, on edaspidi plaanis toetada ka vee 2-poolset reguleerimist, kuivendusintensiivsuse langetamist. Kas räägime siin aga maatulundusmaast või soode taastamisest? Ja on oluline, et selle tegevusega ei rikutaks naabrite õigusi. Põhimõttelise kuivendusintensiivsuse muutmist on jah kavas maatulundusmaal toetada.

PMK: tootja puhul taandub asi sinna, et siin skeemis on tegu toetusõigusliku maaga. Ja palutakse põllumajandusmaast tegelikult väljaviimist. Karta on, et tootjad võivad sellega kaasa minna ja mida teha nende tootjatega, kellel on 50 % selliseid maid. Nende jaoks on see tegevuse lõpetamine.

J. L.: turvasmulladest rääkides – metsanduses on jõutud järelduseni lasta turbal laguneda ja kõduneda. Paneme kasvu peale ja seejärel poolmineraliseerivas keskkonnas on süsinikku rohkem kui enne. Metsanduse lähenemine ja praegu planeeritav selle toetuse lähenemine võivad hakata konflikti minema.

MeM: räägime nüüd vedelsõnniku laotamise nõudest, kus EPKK teeb ettepaneku keelata vedelsõnniku laotamine vaid teatud kaugusel karstihetrist ja pinnaveekogumi äärest.

J. L.: milleks puhverala on, kui tekitatakse lisamõõtmel? Ettepanek on rakendada ühtlane n meetrit läbi kogu meetme.

PMK: kui räägime allikatest, karstidest ja põhjavee kaitsmisest, siis see ei ole puhver. See on siis suur või väike põld, millel kasvatatakse rohumaad, see ei ole sama asi, mis puhver.

EPKK: kui on pikk kitsas põld, mille ühes otsas on allikas või karst, siis ülejäänud põllule võiks lubada vedelsõnnikut, aga mitte siis, kui on karstiala. Kui on karstihet, siis seal võiks olla ümber puhver.

J. L.: kõike ei saa sekkumislehes piisavalt hästi kokku kirjutada. Soovitan seal eraldi kirjutada põhjaveeala kaitse, turbaalade kaitse, veekogumite kaitse eraldi välja, et oleks kergem aru saada. Praegu on oht, et need lähevad kogu aeg segi.

PMK nõustub

MeM: mulla- ja veekaitsemeetmed on praegu toimivad meetmed, kus on sisuliselt sama maa rohumaana hoidmise nõue. Eeldasime, et need saame ühte meetmesse kokku kirjutada. Uus on sekkumine pinnavee kohta (veekaitsevöönd).

PMK: nõuded võiks erinevate asjade kohta välja kirjutada, selleks ei pea toetust laiali lööma. Karstialadel ei peaks taimekaitsevahendeid kasutama. Eriti karsti puhul on sümptomaatiline see, et ei tea kust ta läheb ja on otse korsten põhjavee. Sõnniku laotamise keeld peaks olema.

PMK: digestaat tuleks ka välistada.

EPKK: kui suurt pinda põllumaast see meede haarab? Kui on need, kus on 50% ulatuses kaitsmata põhjaveega alad?

MeM: mullaproovide võtmise nõue, kus kehtivates määrustes peab proovid võtma mulla ja pinnase kohta.

MeM: pinnas võib nõudes siiski olla, sest ei uurita ainult mulda, vaid ka pinnast. Sealt võib olla on tulnudki pinnase sõna. Meil on ära kuivendatud turbaalasad, kus enam polegi turbakoguseid nagu oli 70ndate alguses. Siia võiks jääda ainult mullaanalüüs. Kui dreneažisüsteemi hakatakse muutma, siis pinnaseuurimise nõue on niikuinii seal sees. Topelt ei ole vaja.

PMK: see on uuringu küsimus ja ei peaks tootjaid kohustama pinnaseproove tegema.

J. L.: ettepanek võimaldada tootjal kontrollida turba lasuvussügavust.

MeM: kas veekaitsealal, põllul, soovime mullaproove?

PMK: kui on lubatud väetada, siis nõuaks mullaproove. Riigile andmete seire eesmärgil ei tee!

KOKKUVÕTE:

- PMK kaasabil tuleks arutada, kas lubada turvasmuldi randaalida ja freesida, kas lubada pealtparandamist.
- Mitmed laiemad küsimused sõltuvad ÜPP paketist ning selguvad seetõttu edaspidi:
 - Milliseks kujuneb toetusõigusliku maa definitsioon
 - Kuidas saab turvasmuldi viia lisaniisutamiseks investeringute alla
 - Milline tuleb HPK 2

Edasised tegevused

Töögrupil rohkem koosolekuid plaanis ei ole. Edasine töö sekkumislehtedega jätkub MeM-s koostöös PRIA ja PMK-ga ning vajadusel KeM-ga. Seejärel tutvustame sekkumisi MeM juhtkonnale ja ÜPP juhtkomisjonile. ÜPP strateegiakava kooskõlastatakse lõpuks Vabariigi Valitsuses ning Euroopa Komisjoniga.

Memo koostasid: Martti Mandel, Linda Ajaots, Kaidi Jakobson, Eike Lepmets, Merili Simmer, Merje Põlma, Veronika Vallner-Kranich, Sigmar Suu, Marika Ruberg, Karin Zereen